

3/97

**BIZONÍ
VÍTR**

VYDÁVÁ LIGA LESNÍ MOUDROSTI

Krásné tábořiště - prostor, volnost a pohoda
Foto: Šídlo - Valerie Rosenheimová, Konestoga 1990

Týpi je domov
Foto: Wanigiska - Petr Hendl, Zábřeh 1995

Vážení a milí čtenáři!

Držíte v ruce nový přírůstek Bizoního větru - táborový speciál. Snažili jsme se v něm shromáždit všechny informace potřebné pro zařízení tábora, návody na organizaci dne a programu, tipy a náměty na táborovou hru a nějaké ty hry a nápady, které lze na táboře použít. Jak jsme ale záhy zjistili, tematika je tak obsáhlá, že i přesto, že jsme přidali 16 stránek navíc oproti původním plánům, nevešlo se nám sem vše to, co bychom rádi. Také jsme se orientovali převážně na dětské kmeny s indiánskou motivací.

Berte tedy toto číslo jako základ, na který třeba v příštím ročníku naváže „vyšší táborová škola“. Rádi bychom byli studnicí, která poskytuje rady, náměty a návody k vaší kmenové činnosti. K tomu je potřeba, aby i vy jste nám něco poslali. Co třeba? Pochlubte se se svými fotografiemi! Napište nám, jaké úspěšné hry jste v kmeni hráli! A nemusí to být článek. Pošlete jednu dvě hry či úspěšné etapy táborové hry, my už je zpracujeme! A stejně tak vaše obřady, legrační příhody nebo vaše zažité názvosloví...

A na závěr bych chtěl poděkovat všem, kteří se na přípravě tohoto čísla podíleli. Jsou to především Wikky, Pajda a Perník, se kterými jsme vytvořili koncepci tohoto čísla a kteří napsali většinu článků. Dík i dalším pisálkům a kreslířům.

Přeji vám pěkné počtení a doufám, že si v tomto čísle něco najdete. Na závěr připouji ještě dovětek od svých obětí - spolupracovníků.

Wanigiska - Petr Hendl

Vážení čtenáři speciálního táborového čísla Bizoního větru,

pokud někde v tomto vydání BV najdete nějakou takovou poznámku šéfredaktora Wanigisky o tom, že toto číslo BV mohlo vyjít jen díky usilovné práci všech jeho přispěvatelů, pak vezte, že ta práce nebyla ani tak usilovná jako spíš nevděčná. Celou dobu jsme měli totiž pocit, že popisujeme věci každému natolik známé, že je zbytečné o nich ještě psát, leč Wanigiska jinak nedal a výsledek máte před sebou.

Pokud jste v něm našli něco inspirujícího, jsme rádi, že jsme mohli trochu přispět k přípravě vašich táborů. Pokud ne, je vidět, že to děláme všichni stejně ...ale stejně, někdy přistě... v nějakém dalším čísle Bizoního větru „speciál“ bychom si rádi přečetli, co a jak děláte na táboře vy.

Wikky - Vladimír Levínský, Perník - Milan Pernický, Pajda - Vlastimil Kubát

BIZONÍ VÍTR, čtvrtletník vydávaný Ligou lesní moudrosti, určený pro vnitřní potřebu. Šéfredaktor: Petr Hendl - Wanigiska. Zástupce šéfredaktora: Ivana Hönigová - Ráček. Redaktoři: Martin Kupka - Logan, Magda Trnková - Wenona, Jakub Adámek - Gallichvio, Milan Hlášenský - Hombre, Jiří Červinka - Biko, Tomáš Novotný - Tevagion, Josef Porsch - Ablákela, Lenka Mašková - Mýval. Spolupracovníci: Helena Koubková - Kanyapi, David Stegbauer - Čapa, Dan Kytner, Wičanhipi - Katka Benešová a autoři článků. Distribuce: Hana Šťávovalá - Anpao, David Stegbauer - Čapa.

Adresa redakce: Liga lesní moudrosti - Bizoní vítr, Senovážné nám. 24, 116 47 Praha 1.

Přetiskování obsahu povoleno pouze s písemným svolením redakce nebo autora a s udáním pramene. Nevyžádané příspěvky redakce nevrací. Názory autorů článků nemusí souhlasit s názorem redakce.

Podávání novinových zásilek povoleno Česká pošta, s. p., Odtěpným závodem Praha č. j. nov 5267/95 ze dne 4. 7. 1995.

Reg. č. 545, ISSN 1210-5252, Ročník VIII, číslo 3, náklad 1000 ks, cena 18,- Kč. Tisk: UJI Zbraslav.

Jak jsme hledali tábořiště

Čas od času nás to s Perníkem popadne a vydáme se hledat nové tábořiště. V poslední době více méně s celým kmenem. Nejprve si podle mapy vytipujeme nějakou vhodnou oblast. Mapy Klubu českých turistů (zelené v průhledných obalech) jsou k tomu jako stvořené. V dané oblasti si najdeme 4 - 6 míst, které by - podle mapy - mohly být pro táboření vhodné, a při nejbližší možné příležitosti vyrazíme.

Protože jsme dlouhá léta jezdili s naším bývalým TOM-íkem tábořit na řeku Oslavu (nyní je zde chráněné území), napadlo nás pro náš první pokus projít údolí řeky Jihlavy, která má obdobný ráz jako Oslava. Nebyl to pokus úspěšný. Vyrazili jsme v pátek z Jihlavy a za dva dny jsme se dostali přes Třebíč až k Dalešické přehradě. Cestou byla spousta krásných luk, jenže... Buď vedla kolem či naproti přes řeku silnice nebo železnice, nebo byla na dohled vesnice, nebo stály přímo na louce nějaké chatky (i tam, kde podle mapy žádné být neměly), nebo aspoň přímo nad loukou vedlo elektrické vedení. Tábořiště jsme nenašli, ale byli jsme bohatší o spousta zkušeností.

Na další vhodnou louku jsme se odskočili podívat z našeho putování Podyjím - k vesničce Citonice. Louka byla krásná, rovná a hnedle za ní začínal lesní rybník lemovaný borovicemi a malebnými skalkami - skoro jako ve filmu „Poklad na Stříbrném jezeře“. Docela se nám to líbilo - vesnice v rozumné vzdálenosti, cca 1 km... Jenže se nám zdálo, že pro padesátičlenný tábor (tehdy nás tolik v kmeni Tatankaska ještě opravdu bylo) je v okolí poněkud málo dřeva.

Na další pátrání jsme vyjeli hromadně s kamarádem Pipinem půjčenou 1203-kou. Dostali jsme tip od břeclavských YMCA skautů na údolí říčky Balinky u Velkého Meziříčí. Údolí je krásné - jedno tábo-

Wallowa 1995

říště vedle druhého. Jenom mezi Velkým Meziříčím a vesnicí Baliny se jedná o zónu klidu. Za vesnicí Baliny jsme našli nejprve tábořiště zmíněných YMCAřů z Břeclavi a za dalším zákrutem krásnou „volnou“ louku. Bohužel při následném jednání s majitelem - jinak soukromým zemědělcem, vlastním asi 50 ks hovězího dobytka - jsme se dostali do slepé uličky. Údajně na louce sklízí seno až do srpna, takže tábor by nám povolil až koncem prázdnin, což zase bohužel nevyhovovalo nám. Nabízel nám i jinou louku, ale ta se nám nelíbila...

Když už jsme v rámci našich hledacích pokusů zabrousili na Vysočinu, rozhodli jsme se podívat se ještě na několik zajímavých míst (opět podle mapy) na řece Bobrová. Údolí Bobrové připomíná Oslavu snad ještě víc než Jihlava. Svou krásou a bohužel i chatovým osídlením (i v místech, kde podle mapy žádné chaty nemají být). Tu nejkrásnější louku znehodnotili buď místní výrostkové nebo parta nějakých divokých trempů, když si na ní postavili kořalovnu, špeluňku či nevím jak to jinak nazvat. Škoda.

Na další výpravu jsme vyjeli z Řikonína na kolech, tentokrát na říčku Libochovku. Byl začátek dubna a všude byl ještě sníh, příp. sníh s blátem (umíte si představit, jak jsme na konci naší cesty vypadali?). Opět jsme našli pěkné louky a opět, jako minule, na nich už někdo tábořival, stály na nich trampské sruby a totemy či byly z jiných důvodů

pro nás nepoužitelné. Teprve za vesnicí Žďárec nám svitla naděje. Skončila chatová zástavba a následovaly 3-4 „volné“ louky. Na jedné byla dokonce studna, ta se nám obzvlášť líbila (ta louka samozřejmě!). Hned jsme se jali zjišťovat, komu louka patří. Nejprve katastr vesnice, potom na obecní úřad, pak do družstva, kde nám řekli, že to je „Chylíkovo“. Tak do sousední vesnice za panem Chylíkem. Tomu se náš plán uspořádat tábor na jeho louce moc nezamlouval (další soukromý hospodář!), ale poradil nám, že sousední louka patří staré paní Karmazínové a ta ji prý pronajala družstvu. U paní Karmazínové jsme celkem snadno získali souhlas a s ním jsme honem honem ještě za tepla uháněli zpátky do družstva. S předsedou a agronomem jsme se, myslím, docela rozumně domluvili - tři týdny tábora za jednu brigádu. A MÁME TÁBOŘIŠTĚ.

PŘÍPRAVA TÁBORA

Původně jsme si sice mysleli na jinou louku, ale přednosti „té naší“ se projevily hned během prvního tábora: Je to nejsušší louka v údolí. I po největších bouřkách na ní nestojí nikde voda, zatímco na ostatních vesele čvachtáme. Ráno sluníčko svítí hnedle v sedm na stráž nad táborem, kde zpíváme svou ranní píseň na přivítání nového dne, a do snídaně už svítí téměř na celou louku. A svítí až do večera. Naše slunečná stráž má i jiné výhody - je ideální na nácvik lukostřelby. Pro pitnou vodu musíme jezdit s károu, ale asi jenom 0,5 km na sousední louku. Říčka Libochovka je v těchto místech už spíš jen potok, ale na mytí táborníků a nádobí a hlavně na iníti to bohatě stačí. Na pořádné koupání stačí zajít 2 km proti proudu do Meziboří, kde Libochovka vytéká z velkého rybníka. A dřeva je taky všude dost. Ideální tábořiště. Letos na jaře se chystáme na další průzkumné výpravy. Po jejich skončení neopomeneme podat čtenářům našeho časopisu zprávu.

Vlastimil Kubát - Pajda, Wannawega Břeclav

Příprava tábora

Předchozí kapitola vypráví o tom, jakým způsobem lze přistoupit k hledání nových tábořišť našeho kmene. Nalezli jsme tedy místo, které vyhovuje všem požadavkům na tábořiště kladeným - vybraná louka je dostatečně velká, rovná, s vyhovujícím porostem, vhodně orientovaná (tak, aby byla ozářena sluncem co nejdelší část dne), obklopená lesem, v blízkosti je voda užitková (řeka, potok, rybník) i pitná, místo není rušeno přílišnou blízkostí silnice či železnice, příp. elektrickým vedením? První krok máme tedy za sebou. Bohužel však ještě není vyhráno. Je třeba zjistit a zajistit řadu dalších věcí, nežli budeme moci na vyhlédnuté louce letní tábor skutečně postavit...

Především je třeba zajistit všechna potřebná povolení. Naše kroky povedou samozřejmě nejprve za majitelem pozemku, jehož součástí louka je. Může jím být obec, zemědělské družstvo nebo v dnešní době asi nejčastěji soukromník. S maji-

telem louky musíme vyjednat, zdali nás tábořit na svou louku vůbec pustí, a pokud ano, pak za jakých podmínek, a také případnou náhradu (ať už finanční nebo jinou). Podobné jednání budeme mít i s majitelem (či majiteli) přílehlého lesa, s nimiž zase musíme domluvit podmínky pro odběr dřeva i případnou náhradu za toto dřevo. Dále je třeba vstoupit do jednání s příslušným orgánem státní správy lesů, který má podle nového lesního zákona (č. 289/95 Sb., s účinností od 1. 1. 1996!) některá důležitá práva, mj. povolit vjezd a stání motorového vozidla v lese, za určitých podmínek zakázat vstup do lesa apod., bez ohledu na to, komu les patří. Důležité pro nás je však především to, že podle tohoto zákona lze „organizované nebo hromadné sportovní akce v lese konat na základě oznámení orgánu státní správy lesů“. To musí být provedeno nejméně 30 dnů před dnem konání (zahájení) této akce a orgán státní správy lesů může stanovit doplňující podmínky. Všechny další podrobnosti jsou vymezeny ve zmíněném lesním zákoně.

Jestliže jsme si to „své“ tábořiště vyhlédli na území nějakého chráněného území přírody (jakékoli kategorie), musíme se spojit s odborem ochrany životního prostředí příslušného okresního úřadu, který v těchto případech rozhoduje a který také může stanovit omezující podmínky. V případě velkoplošného chráněného území přírody je třeba jednat i se Správou CHKO či NP.

V případě, že tábor má stát u rybníka, je třeba zjistit, není-li v něm omezena či zakázána možnost koupání, příp. se opět dohodnout s vlastníkem.

Jestliže jsme získali potřebná povolení, z vytipovaného místa se stává „naše“ tábořiště. Ještě před začátkem tábora však musíme splnit několik dalších podmínek, které tentokrát mají charakter oznamovací povinnosti. Úmysl konat letní tábor je totiž třeba oznámit také obecnímu úřadu, na jehož katastru se bude tábor konat, případně je třeba vyřešit problém místních poplatků (existují-li). Taktéž je nutné - pokud tábor naplňuje vymezená kritéria - splnit podmínky, které vyplývají z „Vyhlášky o zotavovacích a jiných podobných akcích pro děti a dorost“ (č. 185/90 Sb.). Touto vyhláškou se budeme ještě zabývat.

Na místě budoucího tábora pak ještě zajdeme do vhodného obchodu, v němž domluvíme podmínky zásobování tábora, a vyhledáme lékaře, který bude během tábora poskytovat jeho účastníkům lékařskou péči.

Jestliže jsme zajistili konání tábora na místě, můžeme se pustit do jeho přípravy po stránce organizační, programové a hospodářské.

PŘÍPRAVA TÁBORA

Hospodářská příprava tábora

Pro táborové hospodaření platí v podstatě stejné zásady, jako pro běžné hospodaření kmene v průběhu roku. Protože je však tábor dosti specifickou akcí, měl by být i v kmenovém hospodaření veden v podstatě samostatně. Prvním krokem v hospodářské přípravě tábora je sestavení táborového rozpočtu. Vycházíme z vyčíslení předpokládaných nákladů před táborem, během něj i po něm. V našem kmeni jsme tuto část rozpočtu členili následujícím způsobem:

1. Strava, potraviny
2. Doprava
 - doprava účastníků na tábor
 - přeprava táborového materiálu
 - zásobování tábora
 - výpravy, výlety
3. Nájemné
 - louky
 - náhrada za dřevo
4. Materiální zabezpečení tábora
 - údržba a opravy táb. inventáře
 - spotřební materiál
 - ceny a odměny pro účastníky
5. Pojištění
6. Rozpočtová rezerva

*Odvoz věcí na tábor
Lidé čtvrt směrů 1996*

Předpokládané výdaje na stravování jsme stanovovali pomocí tzv. denních stravovacích průměrů z předchozích let. Skutečně utracenou částku za potraviny na každém táboře jsme vydělili počtem dnů a počtem účastníků tábora, a tak jsme dosáhli částky, vynaložené na stravu pro osobu a den. Z ní jsme vycházeli při sestavování rozpočtu dalšího tábora; samozřejmě jsme k dané částce připočetli také inflaci a určitou rezervu. Stanovení předpokládaných výdajů za potraviny probíhá opačným způsobem - stravovací průměr x počet dnů x počet osob na táboře.

Rozpočtovou rezervu jsme vytvářeli pro případ, že by došlo k nepředpokládanému překročení některé z rozpočtových položek. Dbali jsme na to, aby činila minimálně 5 % celkových plánovaných nákladů tábora.

Podle výdajové části rozpočtu jsme pak stanovili cenu, kterou bude platit každý účastník tábora. Do rozpočtu lze zahrnout i případný dar na činnost kmene apod.

Rozpočet tábora je vhodné sestavit s dostatečným časovým předstihem před vlastním táborem. My jsme předběžnou cenu tábora určovali (většinou navýšením částky předchozího tábora) již koncem roku, neboť jsme rodičům členů připravovali předběžnou žádost pro základní organizaci jejich odborového svazu, aby počítala s příspěvkem na tábor ve svém rozpočtu na příští rok. Přesnou cenu tábora jsme pak odborům oznámili v žádosti o příspěvek na letní tábor zhruba koncem března před táborem. Od té doby jsme pak již přijímali platby za tábor i od rodičů.

Vybírat peníze za tábor je samozřejmě možné buď v hotovosti, nebo na běžný účet (má-li ho kmen zřízený). Před odjezdem na tábor si však musí hospodář kmene nebo tábora dát pozor na to, aby měl na táboře dostatek peněz na potřebné nákupy. Někdy se lze s obchodníkem dohodnout na placení např. potravin až po skončení tábora na základě faktury (zejména v případě, že kmen táboří na stejném místě již delší dobu a udržuje s obchodníkem dobré vztahy), někdy je to však problém. Pak je nutné buď vézt s sebou na tábor celou předpokládanou hotovost, nebo si ve své bance zajistit např. šekovou knížku. Další vhodnou možností je vkladní knížka Poštovní spořitelny, která umožňuje výběr na kterékoli poště v ČR.

Ačkoliv má Liga lesní moudrosti jako člen Sdružení organizací dětí a mládeže uzavřenu pojistnou smlouvu s Pojišťovnou IB, přesto je vhodné účastníky tábora připojistit. Kromě dříve monopolní České pojišťovny existuje celá řada dalších pojišťovacích ústavů, které nabízejí také tzv. pojištění zotavovacích akcí dětí a mládeže. Při výběru vhodného pojištění si však musíme uvědomit, že mezi výší pojistného a rozsahem případného plnění existuje přímá úměra.

Dokumentace na táboře

Na táboře je potřebné mít veškeré doklady, které souvisejí s povolením tábora, s oznamovací povinností vůči hygienikům či lesákům, s hospodařením tábora a s již zmiňovanou zdravotnickou vyhláškou. Jedná se tedy o:

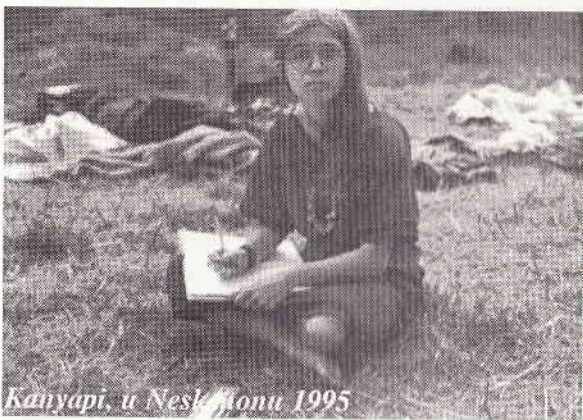
- povolení tábora ze strany majitele louky, majitele lesa, příp. povolení orgánu ochrany přírody;
- oznámení konání tábora lesní správě a okresnímu hygienikovi (příp. jejich vyjádření);
- seznam všech účastníků akce (jméno, příjmení, rodné číslo, trvalé bydliště);

PŘÍPRAVA TÁBORA

- u osob mladších 15 let doklad o souhlasu rodičů (zákonného zástupce) s pobytem na táboře (např. přihláška na tábor);
- základní zdravotně hygienickou dokumentaci všech osob: prohlášení o bezinfekčnosti, u povinných osob zdravotní průkaz, u osob ve výchovné funkci doklad o tělesné a duševní způsobilosti (potvrzení lékaře), u dětí zdravotní a očkovací průkaz, příp. doklad jej nahrazující;
- zdravotní deník (zachycuje zdravotní stav vč. záznamů o úrazech);
- doklad o zajištění lékařské péče po dobu konání akce (smluvní lékař);
- doklad o nezávadnosti pitné vody (není-li odebírána z veřejného vodovodu);
- doklady o hospodaření tábora:
- rozpočet, za jehož sestavení je zodpovědný ten, kdo z právního hlediska zastřešuje provozování tábora (provozovatel);
- doklady o příjmech od účastníků tábora a o jiných příjmech (darovací smlouvy apod.);
- doklady o převzetí a předání inventáře tábora - dohody o hmotné zodpovědnosti;
- doklady o výdajích;
- po táboře - ekonomickou uzávěrku hospodaření tábora (vyúčtování);
- smlouvy o pojistkách;
- je vhodné uchovávat také jídelníčky, vést dokumentaci o výchovné činnosti na táboře apod.

V našem kmeni jsme problematiku souhlasu rodičů, prohlášení o bezinfekčnosti a lékařského potvrzení řešili formou tzv. nástupního listu. Ten v několika částech obsahoval údaje o táborníkovi, potvrzení souhlasu jeho rodičů s účastí na táboře, údaje o zdravotním stavu, očkováních, příp. alergiích a užívaných lécích s potvrzením lékaře, že dotyčný je schopen se tábora zúčastnit, prohlášení rodičů o bezinfekčnosti a také údaj o zdravotní pojišťovně táborníka. Dospělé osoby odevzdávaly na počátku tábora obdobný nástupní list, opět s lékařským potvrzením, svým prohlášením bezinfekčnosti atd.

Zdravotní minimum

Ze všech hygienických a zdravotních předpisů má pro nás zásadní význam vyhláška č. 185/1990 Sb., o zotavovacích a jiných podobných akcích pro děti a dorost.

Velmi důležité však je, že se takovou akcí podle této vyhlášky rozumí organizovaný společný pobyt nejméně 20 osob mladších 18 let na dobu delší než 4 dny. Na ostatní akce se tedy tato vyhláška nevztahuje! (Následně pak u takových akcí, vč. táborů, odpadají některé povinnosti, již výše zmíněné!)

Konání akce, která spadá pod působnost vyhlášky, musíme vždy předem písemně oznámit příslušnému okresnímu hygienikovi, a to minimálně 2 měsíce předem. V oznámení uvedeme:

- místo a termín konání akce;
- počet účastníků (děti a dorost);
- počet osob nad 18 let věku;
- jméno a adresu vedoucího tábora a zdravotníka.

K oznámení přiložíme vypracovaný laboratorní rozbor vody, kterou budeme čerpat pro použití v kuchyni (pokud nebudeme vodu čerpat z veřejného vodovodu). V oznámení je také vhodné uvést, kde se budeme umývat a koupat.

Pokud hygienik nezareaguje, má se za to, že akci schvaluje. Ve lhůtě 30 dnů ode dne oznámení však může písemně sdělit, že požaduje splnění dalších podmínek, které v takovém případě musí provozovatel respektovat.

Některé důležité údaje ze zmiňované vyhlášky:

1. Na každých 100 dětí musí být přítomen alespoň jeden zdravotník.
2. Je třeba vést zdravotní deník.
3. Zotavovací akce se smí účastnit děti od 7 let, u putovních táborů od 11 let. Putovní tábor pro děti do 14 let může trvat nejdéle 14 dnů, pro starší 21 dnů. Stanového tábora se může zúčastnit maximálně 50 osob, putovního 30 osob.
4. Osoby starší 18 let musí mít potvrzení o tom, že jsou fyzicky a psychicky způsobilé pracovat s mládeží (netýká se pedagogů a studentů pedagogických fakult), a musí mít zdravotní průkaz pro pracovníka v potravinářství, a to raději bez ohledu na to, zda přijdou či nepřijdou do styku s potravinami, které jsou určeny pro potřebu táborové kuchyně.

5. Osoby mladší 18 let musí mít písemné prohlášení rodičů o tom, že dítě nepřišlo v poslední době do styku s nakažlivou nemocí a že nemá od lékaře nebo hygienika nařízenou karanténu, a dále písemné potvrzení lékaře o tom, že dítě je způsobilé se akce zúčastnit, popř. s jakými zdravotními omezeními.

6. Provozovatel musí (s výjimkou putovního tábora) předem zvolit praktického lékaře pro děti a dorost, příp. praktického lékaře, který bude poskytovat zdravotní péči v místě konání akce. Dále musí zajistit vybavení lékárníčky pro děti a dorost, případně velké zdravotnické brašny pro putovní tábor.

7. V táboře musí být prostory určené pro spaní, společenskou a sportovní činnost, stravování a vyvařování, sušení oděvů a obuvi, umývárna, ošetrovna, izolace a záchody. U putovních táborů se ošetrovna a izolace nezřizují.

8. Prostory pro spaní se zřizují v místnostech s přirozeným větráním a s minimální plochou tři čtvereční metry na jednoho ubytovaného. Patrová lůžka mohou být použita jen tehdy, jestliže horní není výše než 150 cm nad podlahou, je k němu bezpečný přístup a má bočnici proti pádu. Stany musí být z nepromokavého materiálu a musí mít podlahku, nebo musí být jiným vhodným způsobem izolovány od země (!!).

9. Prostory pro vyvařování a stravování musí být zastřešené. Skládají se z jídelny, kuchyně a skladů. Prostory pro vyvařování a stravování se umísťují odděleně od ostatních prostorů.

10. V případě umýváren se vyžaduje pro každých pět osob jeden výtokový kohout s odpadním žlabem nebo umývadlo. Prostory se zřizují odděleně pro hochy a dívky. Pro čištění zubů musí být zajištěna pitná voda. Při zimních akcích musí být možnost mytí v teplé vodě denně, při ostatních alespoň jednou týdně. Ve stálých táborech se vyžaduje na 30 dětí jedna sprchová růžice.

11. Ošetrovna a izolace spolu tvoří jeden celek: Izolace se zřizuje v místnostech s možností topení a použití teplé vody, odděleně pro hochy a dívky. Na 30 dětí musí připadnout alespoň jedno lůžko. Izolace musí mít vlastní záchod. Ve stanových táborech lze ošetrovnu a izolaci umístit ve zvlášť upravených stanech. Lékařníčka ani zdravotnická brašna nesmí být přístupna dětem.

12. Záchody lze zřizovat suché a splachovací, v každém případě odděleně podle pohlaví. Záchody se umísťují nejméně 25 m od stravovacích zařízení po směru převládajícího větru a nejméně 25 m od posledního ubytovacího místa. V blízkosti záchodů musí být možnost umytí rukou. Latriny se denně převrstvují zeminou a před opuštěním tábořiště se zasypou a označí.

13. Děti se mohou podílet na přípravě stravy. Za hygienicky nezávadnou přípravu a kvalitu odpovídá určený pracovník.

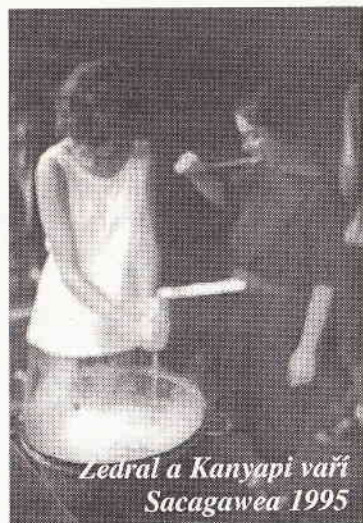
14. Doba vymezená ke spánku u dětí ve věku 7 - 11 let je alespoň deset hodin. U dětí ve věku 12 - 14 je devět hodin. U dětí starších nesmí doba spánku klesnout pod osm hodin.

15. Dětem se nesmějí podávat následující potraviny:

- mletá a sekaná masa z distribuční sítě a výrobky z nich;
- jitrnice, prejty, jelítka, tlačenka, krevní tuňnice;
- syrová masa typu tatarský biftek;
- nekonzervované rybí výrobky;
- veškeré výrobky s huspeninou a rosolem;
- majonéza a veškeré výrobky s majonézou;
- tepelně nezpracovaná vejce a vejce vařená na měkko;
- měkké cukrářské výrobky;
- šlehačka a smetana;
- zmrzlina;
- houby (mimo hub získaných z distribuční sítě);
- tvaroh domácí výroby;
- játrový sýr, játrovky, čajovky, máslovky apod.

*Ledral a Kanyapi vaří
Sacagawea 1995*

16. Potraviny použitelné za určitých podmínek:

- pomazánky, pokud budou zpracovány zásadně z čerstvých surovin a zkonsumovány nejpozději tři hodiny po zpracování;
- mléko a mléčné výrobky typu smetanových krémů lze podávat pouze v případě spotřeby v den uvedený na obalu;
- měkké salámy a uzeniny pouze k tepelnému zpracování, nutno spotřebovat v den nákupu;
- suroviny a poživatiny určené k další přípravě nesmí být předvařeny předem (vejce, brambory, rýže, těstoviny);
- mleté maso je dovoleno připravovat pouze ze syrového čerstvého masa, je nutno je ihned zpracovat a podávat při dodržení všech základních technologických a hygienických požadavků.

Vyhláška dále např. stanovuje povinný obsah lékárníčky či velké zdravotnické brašny.

Závěrem bych chtěl doporučit všem, kteří mají nebo v budoucnu budou mít co do činění s přípravou tábora, aby průběžně sledovali platnost a novelizace právních předpisů, které vymezují, ovlivňují a bohužel také komplikují naši práci.

Příprava tábora - program

Tedy pusťme se do teorie o sestavení táborového programu, snad i v ní najdete věci využitelné pro vaši práci ve kmeni...

Časový rozvrh dne

Už vidím, jak se odpůrci všech těch řádů děsí, co že to zase je a proč, proč né radši „neřád“ a podobně! Věřím však, že i oni brzy poznají, že chtějí-li mít tábor připravený, budou muset vyjít z představy o tom, jak bude takový běžný táborový den probíhat.

Denní řád je tedy naším táborovým pomocníkem, který nám říká, kdy je na co čas. Sestavujeme jej s ohledem na věk táborníků (délka spánku, velikost programových bloků, časy na hygienu, úklid a pod.), umístění tábora (nákupy, obnovení zásob dříví, ale i na vhodný čas večerní hygieny - pozdější doba = větší chlad atd.) a i s ohledem na denní rituály, které chceme na táboře zavést, popřípadě již máme tradičně zavedeny (jak a kdy den zahájíme, kdy, k čemu a jak se během dne budeme scházet, a také kdy a jak to večer zakončíme). Některé táborové dny nám pochopitelně proběhnou maličko jinak - celodenní výprava do okolí, noční hra (posun večerky a snad i budičku), sněm, ranní slavnost k východu Slunce, ale možná i velmi zpožděný oběd... - ale i s tím (v rámci možností) počítáme a nenecháme se zaskočit.

Pojďme jeden takový denní řád pro tábor sestavit. Pro jistotu uvádím sluneční čas i letní čas. Je lépe vstávat do sucha a tepla a večer vidět vycházet hvězdy!

Denní řád

6.00 (7.00) Budiček denní služby

Služba po vykonání nezbytné hygieny začíná chystat snídani, případně několik jejích členů vyráží na nákup, vše provádí v naprosté tichosti (tábor ještě spí), a tak i dříví na topení mají připraveno od večera...

7.00 (8.00) Budiček tábora

Táborový hlasatel obchází tábor a volá své druhy (i ostatní tábořící) k ranní písni (může bubnovat nebo pronikavě zvolá ÉÉÉJA! což ostatním udělá jistě radost), ti mají chvilku času zjistit, ve kterém jsou století a v případě nutnosti zjistit, jak je to daleko TAM a ZPÁTKY ...

7.05 (8.05) Ranní píseň

Slavnostní zahájení dne, hlasatel znovu zabubnuje a ostatní již převlečení ze spacího přichází na určené místo (většinou východní okraj tábořiště), kde se zazpívá ranní píseň a v krátkosti se přivítá den, obřad bychom však neměli zbytečně protahovat...

7.10-7.30 (8.10-8.30) Ranní hra

A teď bychom se měli trošičku rozhybat (je to krátký programový blok a nebude škodit při přípravě zapřemýšlet, ať je to trochu zajímavé), nemusíme se však hned ráno uhnat - před chvílí jsme vstávali ...

7.30-8.10 (8.30-9.10) Osobní hygiena, úklid v týpí

Důkladně se umyjeme - pokud to jde celí (v rybníce, řece, potoku) a potom nezapomeneme na zuby, ručník dáme větrat a honem uklidit v týpí - spací věci (je-li pěkně, tak na sušák), ostatní osobní věci, ohniště, zásoba dříví, okolí týpí ... vše je vzorné - na nejlepším týpí se objeví Táborová pocta čistoty.

Mýval a Čevašni, Lidé čtyř směrů 1997

8.10-8.30 (9.10-9.30) Ranní rozprava

Táborový hlasatel zpívá píseň ke hrám a písním, slušně oděni se scházíme ve sněmovišti, zhodnotíme včerejší den a připravíme se na nový, povíme si o programu a předáme drobné pocty se kterými nečekáme na sněm, v případě potřeby vytkneme nedostatky a necháme proběhnout krátkou debatu o tom, co koho pálí či hřeje...

8.30-9.00 (9.30-10.00) Snídaně

Další písně se již hladovci nemohou dočkat, oznamuje tolik očekávanou snídani, se snídaní vydáme i oplatek či jablko na přesnídávku (ať nemusíme dopolední program přerušovat)...

9.00-12.00 (10.00-13.00) Dopolední program

A teď už to běží naplno, dopoledne je poměrně dlouhý programový blok a hodí se na větší terénní hry, ale i na sport (není ještě vedro) a pod., u menších dětí blok rozdělíme a program vystřídáme (vhodná častější změna), jde-li to, zkontrolujeme, jak si vede služba...

PŘÍPRAVA PROGRAMU

12.00-12.10 (13.00-13.10) Příprava na oběd

Po ukončení dopoledního programu a návratu do tábora nám hlasatel zabubnováním oznámí, že se máme připravit na oběd, nejen, že si opláchneme ruce, ale máme-li ještě suchou košili, tak si ji vezmeme místo zapocené trika (to nezmuchláme a nehodíme do rohu týpí, ale necháme provětrat na sušáku) a v jídelně vypadáme slušně...

12.10-13.00 (13.10-14.00) Oběd

Ještě píseň a můžeme se naobědvat (tedy jestli to stihla i služba)

13.00-14.00 (14.00-15.00) Osobní volno

Teď bych doporučoval skutečně ponechat strávit nejen oběd, ale i dopolední hru, někteří si potřebují čas od času „zalézt“ a být sami, jiní napíší dopis či doplní deník, další odejdou hledat kameny na nedaleké „naleziště“ nebo pozorovat mravence, i táborová vývěska zajisté obsahuje několik námětů pro činnost pro nenasyty (hlavolam, šifru, co je v táboře třeba...), nebudeme však nikoho kárat za to, že v tomto volnu „nic neudělal“...

14.00-16.00 (15.00-17.00) První odpolední program

Pro jistotu zabubnujeme, volno nebylo určeno spánku, avšak co když nám přeci jen někdo usnul a nebo neví, jak daleko je slunce na své pouti, a my máme před sebou další programový blok, při slunečném počasí to nebude moc na běhání po louce, a tak asi něco v lese nebo u vody...

16.00-16.10 (17.00-17.10) Příprava na svačinu

16.10-16.30 (17.10-17.30) Svačina, předání denní služby

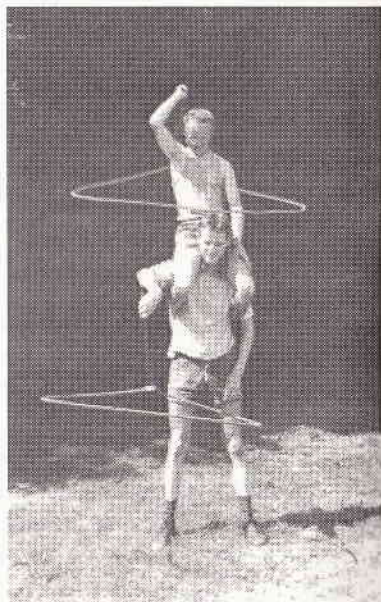
Zase drobné občerstvení a sebere nám to kus z času na program, možná to malinko zjednodušíte a ten rohlík si vezmete předem do lesa... My ještě předáme službu, nádobí je umyté a je na to vidět, navíc se nikdo nebude vymlouvat, že dříví na zátop bylo ráno vlhké a pod.

16.30-17.30 (17.30-18.30) Druhý odpolední program

A můžeme pokračovat, nebo zařadit něco rušnějšího...

17.30-18.20 (18.30-19.20) Rodové volno, příprava kmenové rady

Chvilka na přípravu dříví do týpí, zápis do kmenové kroniky, doplnění rodového sloupu,

štítu (nebo toho „vašeho“) o aktuální výsledky (zářez za vítězství ve hře, stuha za Poctu čistoty)... Vedení tábora se sejde, aby promyslelo, co v následujících dnech (jídelníček-nákupy, program-co se daří, vztahy mezi členy, co ocenit, jak pracují rody...) a co je třeba večer probrat s náčelníky rodů...

18.20-18.30 (19.20-19.30) Příprava na večeři

18.30-19.00 (19.30-20.00) Večeře

Nebudeme jídlo zbytečně protahovat, čeká na nás ještě celý večer.

19.00-21.00 (20.00-22.00) Večerní program

Měla by to být pohodovka, zpívání, hry na přemýšlení, tanec, vyprávění (kmenové historky), společné čtení, divadlo apod.

21.00-21.50 (22.00-22.50) Večerní hygiena, večer v týpí

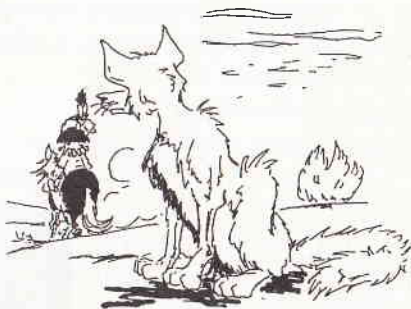
Je čas se ještě pořádně umýt-vykoupat a v čistém si na chvíličku sednout do tepla týpí...

21.50-22.00 (22.50-23.00) Večerní píseň

Rychle se setmělo a nebe je plné zářících hvězd a nebo třeba i prší, přesto ten den stál za to, abychom jej slavnostně ukončili!

22.00-7.00 (23.00-8.00) Noční klid v táboře

Jestli jsme neměli čas svolat kmenovou radu před večerní písní (vytížení náčelníků rodů), musíme to udělat teď, raději kousek od tábora, ať svým rokováním nerušíme noční klid, nebo v týpí dopředu postaveném kousíček stranou... Probereme skutečně to nejnutnější (zítra musíme vstávat jako ostatní) a máme-li program dobře připravený již před táborem, ušetříme si několik nočních bdění...

Hlídky:

22.00-24.00 (23.00-1.00) I. hlídka (první)

24.00-2.00 (1.00-3.00) II. hlídka (psí)

2.00-4.00 (3.00-5.00) III. hlídka (náčelní)

4.00-6.00 (5.00-7.00) IV. hlídka (ranní)

Tak a máme představu o táborovém dni a aby ji měli i ostatní táborníci připravíme si denní řád v úpravě pro vývěsku - možná vymyslíte pro některé činnosti zajímavější názvy, aby váš denní řád byl tajuplnějším a krásnějším, nechám to na vaši kmenové radě.

PŘÍPRAVA PROGRAMU

Blokový rozpis táborového programu

Z denního řádu nám vyplývají ucelené části programu - „bloky“, v těch je vhodné nechat proběhnout program jednoho zaměření (typu).

Jedeme-li na tábor na tři týdny (od soboty do neděle), máme před sebou 23 táborových dní. Dva dny odečteme na postavení tábora, jeden den na jeho sbalení a zůstává nám 20 programových dní.

To je:	20 bloků	„Ranní hra“	7.10 - 7.30	20 x 20 minut
	20 bloků	dopol. programů	9.00 - 12.00	20 x 3 hodiny
	20 bloků	1.odp. programů	14.00 - 16.00	20 x 2 hodiny
	20 bloků	2.odp. programů	16.30 - 17.30	20 x 1 hodina
	20 bloků	večer. program	19.00 - 21.00	20 x 2 hodiny

k tomu :

cca 2 bloky noční hra 22.00 - 24.00 2 x 2 hodiny
alespoň 10 bloků náhradní program (děšť, zima nebo naopak obrovská vedra)
cca 20 - 40 hodin

něco pro marody - drobné úkoly, knížka

drobné doplňkové úkoly a hry pro vyplnění mezer, dobrovolné aktivity a pod.

denní obřady (drobné ceny a trofeje)

mimořádné programy a obřady...

a připočteme i ty tři dny

stavba tábora 2 dny

bourání a balení 1 den,

protože i ty do tábora patří a měli bychom je předem promyslet.

Tak jsme si utvořili představu, kolik času budeme mít na program a co všechno musíme promyslet. Teď nám zbývá do jednotlivých bloků doplnit určitý program.

Postupy jsou dva, ale nejčastěji zřejmě použijeme jejich vzájemnou kombinaci, aby výsledek co nejlépe odpovídal našim představám.

Kanyapi tkající ze zbytků látek, u Tussilaga 1995

1. postup

4 x 20 bloků „program“, t.j. 160 hodin, si rozdělíme na jednotlivé typy programů, např.:

Příroda, výzkum, pozorování:	5 x 3, 2 x 2, 6 x 1, tj. 25 hodin = 16 %
Topografie, meteorologie:	1 x 3, 1 x 2, 2 x 1, tj. 7 hodin = 4 %
Turistika, zajímavosti okolí:	3+2+1, 3+2+1+2+3+2, 1, 1, 1, tj. 22 hodin = 14 %
Sport - kol. hry a atletika:	7 x 3, 1 x 1, tj. 22 hodin = 14 %
Sport - plavání, vod.výcvik:	11 x 2, tj. 22 hodin = 14 %
Rukodělná a výtvarná činnost:	5 x 2, 2 x 1, tj. 12 hodin = 7 %
Zábavné hry, terénní hry: 3 x 3, 3 x 2, 1 x 1, (mimo to = navíc 2 x noční hra)	tj. 16 hodin = 10 %
Tábornictví a zálesácká praxe:	1 x 3, 5 x 2, 1 x 1, tj. 14 hodin = 9 %
Zábavně-kulturní činnost:	6 x 2, tj. 12 hodin = 7 %
Zdravověda-výcvik:	2 x 1, tj. 2 hodiny = 1 %
Sněmy, woodcraft (teorie): 3 x 2, (sněmy zřejmě delší - úprava d. ř.)	tj. 6 hodin = 4 %
Celkem	160 hodin = 100 %

A potom za ně dosazujeme konkrétní programy a ty pak sestavujeme do „rámcového programu tábora“ (viz dále). Sami jistě tušíte, že takto přímo, bez postupného sestavování jednotlivých dní, to půjde obtížně...

2. postup

Začít sestavovat programy jednotlivých dní - „rámcový plán“ postupně na všechny táborové dny... a z nich rozpracovávat jednotlivé bloky.

Kombinace - tedy co nejlépe:

Zvážíme, které programy chceme v každém případě na táboře uskutečnit - co je pro nás nejdůležitější a kolik na to potřebujeme času - časových bloků.

Například:

Táborová hra-11 částí: zahájení (na zahajovacím táborovém sněmu) 1.hra - tábornická praxe - 3 hod., 2.hra - rukodělná činnost 2x2 hod., 3.hra - topografie a

PŘÍPRAVA PROGRAMU

vodácké dovednosti - 4 hod.dop. atd. až 11.hra - terénní hra (ano-ne), ukončení, vyhlášení, ceny.

Turistika: dvoudenní putování s noclehem na táboře přátel, s návštěvou těch a těch zajímavých míst, celé jako soutěž, za splněné úkoly výhody do táborové hry...

Obřady: 2x sněm - zahájení, ukončení (2 večerní bloky).

Initi 3x 2+2 hod...

Vigilie (cca 2 táborníci - předpoklad, osobní příprava).

Příroda: Jurášova vycházka na mez (v termínu Jurášovy návštěvy).

Norkova ptačí vycházka (brzy ráno pro zájemce).

A teď už začneme postupně tvořit „rámcový plán“ tábora. Z předcházejícího vidíme, že s některými změnami denního řádu budeme počítat předem (4 hod. dop. blok na 3. část táborové hry, sněm).

Rámcový program tábora

Je rozpis programu na jednotlivé dny, tak jak by měl za ideálních podmínek probíhat. Vychází z programových bloků, které máme zájem přednostně stihnout (budou pro vyznění tábora podstatné), které doplníme o další bloky, které doplní pestrost programu. Počítáme i se změnami, máme připravené náhradní programy. Při sestavování střídáme rušná, namáhavá zaměstnání s klidnými. Několik nových her a činností, různá překvapení nám pomohou udělat tábor zajímavý i pro „mazáky“, kteří s námi jedou po x-té.

V rámcovém plánu si označíme upřednostnění vybraných programů, odkazy na speciální programy jednotlivců (abychom na ně nezapomněli, případně nedělali vše poslední noc před závěrečným sněmem), posuny v časovém rozvrhu dne (pozor na zachování délky spánku i na krátké osobní volno). Pod programy jednotlivých dní vypíšeme i co máme v záloze a co máme pro marody. (N.B. Několik kopií na škrtnání a „šipkování“ (posuny) na táboře oceníme.)

Pozor! Navazující rozsáhlá zaměstnání, např. táborová hra, výzkum přírodní lokality u tábora, složená z několika částí, je dobré co nejrychleji „předehrát“ (větší část splnit již v první půli tábora) abychom vše stihli! (Změna počasí pak nebude tak nepříjemná.)

Heslovitě máme sepsáno, co který den budeme dělat.

Např.:

6. den před budíčkem - pro zájemce Norkova ptačí vycházka,
ranní hra - lov na rybníce (čluny, míčky, sítky na lov)
dopoledne - sport: 1. část-turnaj v lakrosu,
2. část - lukostřelba (zaj. bezpečnosti!)
pravidelné prostrídání rodů!
odpoledne - průzkum mokřiny, mapka se zákresem stanovišť rostlin,
(N.B. využití Norkových znalostí př.)
- tvorba - výroba štítů na „bojovku“ do táborové hry,
večer - nácvik indiánských písní a tanců (velký buben)
noc - nocování mimo tábor do zasvěcovací stezky pro
nejmladší táborníky, prověření hlídky,

Teď podle potřeby jednotlivé bloky podrobněji rozpracujeme. U sportovních programů to bude většinou jednoduché (systém soutěže, splnitelnost orlích per, pomůcky, hodnocení, výsledkové tabulky, odměny ...), těžší to bude s podrobnou přípravou táborové hry a dalších her, ke kterým je třeba vyrobit mnohé pomůcky, případně doplnit vlastní znalosti, a tak se o tu práci podle možností ve kmeni rozdělíme. I výpravám do okolí věnujeme patřičnou pozornost - není marné dopředu nahlédnout do různých průvodců a map. Nestane se nám, že táboříme pár metrů od něčeho bezvadného mnoho kilometrů od domova a nenavštívíme to pouze pro neznalost. Na co ještě bereme při sestavování programu ohled? Již jsme naznačili umístění tábora (možnosti pro hry, sporty, výpravy...). Dále: znalosti a zdatnost členů, jejich záliby a zájmy („pro každého něco!“). I jaké možnosti nám dává naše kmenové vybavení.

*Nezapomeňte na mláď
Konestoga 1991*

TÁBOROVÁ HRA

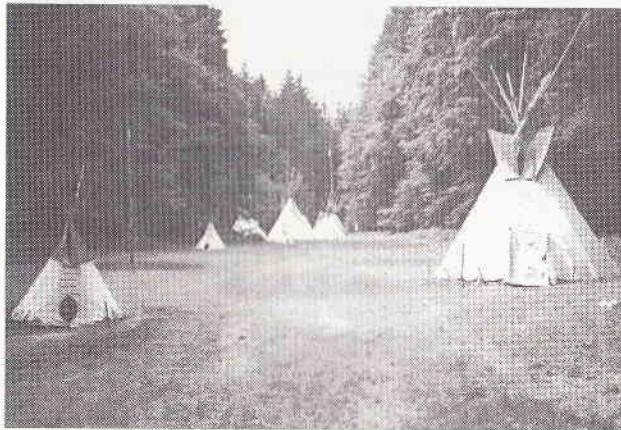
Táborová hra, motivace tábora

Dobrá motivace je pro tábor velmi důležitá. U dětských táborů je většinou spojená s táborovou hrou. Ta se většinou skládá z dílčích her a úkolů (ty J. Foglar nazval úseky, později se více vžilo etapy - M. Zapletal) hraných v různé dny a pro členy to bývá nejpřitažlivější a nejdůležitější program na táboře. Motivace dodá úkolům zvláštní kouzlo a udržuje romantickou atmosféru tábora.

V zaběhlém kmeni můžeme hru rozehrát již dlouho před táborem, zpestří to celoroční program a při úspěšném začátku a dobré gradaci na vlastním táboře spojí vše v úžasný příběh. Když vše začneme hrát až na samém táboře, pak i zmínka předem zvýší napětí a očekávání. Proto hru připravujeme většinou jako první z táborového programu.

Dobře se nám osvědčilo napojit na hru i ostatní táborové činnosti. Za splnění orlí pera, za body z ostatních programů, ale i za chování ke kamarádům (hodnotí ostatní), splnění služby a získané táborové pocty (např. čistoty) získávaly rody nebo jednotlivci výhody do vlastní hry. (Např. při hře Toulky českou minulostí jsme jednotlivce postupně povyšovali až do „rytířského“ stavu. Každé povýšení „zvětšilo sílu družiny“ ve hře. Při hře „Kesurgia“ dostávali jednotlivci kameny z pokladnice města, ty mohli vložit do vybraného úseku hry - ne však zpětně - a procentuálně navržit body vyhrané.) Často se boduje (jedním bodíkem) tzv. „zpráva“, tedy její nalezení v okolí tábora. V ní bývají instrukce k zahájení hry (neoznámíme-li, že se bude hrát „táborovka“, ale pošleme táborníky např. na dřevo a zpráva bude tam, nebude problém příště svolat tábor dohromady).

Předpokladem úspěchu je:

Znalost motivace - přiměřené pročení dostupné literatury - a její přiblížení táborníkům. To může být různé, nejčastěji však krátká čtení okolo tří minut. Spád, napětí, něco souvisejícího s následně plněným úkolem. (Úspěšné byly i kreslené seriály, zprávy tajným písmem...) N. B. Raději volíme motivaci logicky navazující - „na pokračování“.

Stavět hru „na míru“ - prostředí (znalost místa tábora, možno i z map a průvodců), věk a pohlaví hráčů, jejich zájmy, záliby („pro každého něco“, „nějaký bombónek či špek“), složení hracích skupin, tábornická zdatnost...

Příprava pomůcek a rekvizit.

Zajímavý způsob vyhodnocení jednotlivých her i celé hry, bodování, vnější symboly...

„Lépe méně ale lépe“ a vše důkladně.

Různorodost úkolů, hodně překvapení, pro kluky i věci velmi náročné (skryté přesuny, noční les, dlouhé běhy - pozor na jednotlivce se zdravotním omezením!).

© VLK 93

Původně jsme nabízeli (Pajda, Perník a Wikki) zpracovanou celotáborovku do celého speciálu se vším všudy - neuspěli jsme a proti své vůli se pustili do tohoto pustého teoretizování, k němuž navíc nemáme nadání (odpusťte nám!). Proto alespoň jednu malou kostičku hry poprvé hrané v Jestřebských horách

z roku 1985 zpracovanou Wikkim, Hugem a Swabem. Swabem později popsanou a na základě zkušeností částečně přepracovanou...

Motivace: Příběh Jiřího Rusteru, bělošského chlapce, adoptovaného Irokézskými indiány. Život Irokézů v období anglicko-francouzské války v polovině 18.století.

Literatura: Anna Jürgenová, Modrý pták, Mladá fronta 1953

Hodnocení, vnější znaky, rekvizity ponechám na vás - literatury o svazku pěti národů Irokézů je spousty a kdo tápe, obrátí se na Čiksiku, Hiawathu, Tagaju-thu nebo pročte Wampumy Neskenonu.

Následuje pár příkladů etap ve tvaru:

Úsek. Název. (Text v knize).

Stručný námět k činnosti - nutno rozpracovat pro vaše členy, patřičně rozvinout a doplnit pravidla.

TÁBOROVÁ HRA

I. Porážka generála Braddocka (str.15-22)

Bojová hra v členitém terénu s hracími koulemi. Na začátku cesty hracím územím počká první vylosovaný rod dohodnutý čas, než se ostatní (tři rody) na vybraném místě u cesty ukryjí. Potom se vydá s rozhodčím (časoměříčem) na cestu a pozoruje pozorně okolí. Jde pohromadě, nesmí se roztáhnout na víc než 7 m. V případě zpozorování ukrytých soupeřů „nepřátel“ zvolá hráč: „Boj!“ a získá výhodu (minutu plus, když se neubrání, hrací „život“ plus, zvítězí-li). Hráči se poté vyřazují koulemi. Zasažení si sednou na zem. Hráči na cestě nesmí z boje utíkat. Skrytí nesmí na cestu. Měří se čas. Udrží-li se hráči na cestě pět minut, vyhráli a počítají si, kolik jim zůstalo hracích „životů“.

Další výhody se získávají za každý zásah náčelníků skrytých rodů. V případě, že boj nevyhlásí postupující rod a skryté rody usoudí, že je vhodná doba pro „napadení“, vykřikne vybraný náčelník: „Na ně!“ Moment překvapení je jistě výhoda, a tak výběru úkrytu i rozmístění se skrývajících rodů pečlivě věnují.

Pořadí: a) ubránil, neubráníl b) životy, čas bránění c) výhody...

II. Irokézské hry (v Dlouhém domě rodu Želvy) (str.29-34)

Drobné úkoly a hry.

1. Příhrávky tenisového míčku na vzdálenost. Příslušníci rodu se pravidelně střídají v házení a chytání míčku (první na druhého, ten na třetího atd.), až překonají určenou vzdálenost. Hody se počítají, nechycený se počítá do počtu hodů, ale hází se znovu.

2. Štafetový běh. Rod si rozdělí okruh (cca 2 km) na úseky podle běžecké zdatnosti členů. Běží se na čas s předávkou štafetového kolíku.

3. Vyskvrnění králíka. Rodům se počítají tři nejlepší dosažené výsledky.

4. Střelba z luku do dálky. Součet vzdáleností.

5. Střelba z luku na terč. Součet bodů.

6. Lov na jelena. Počet úspěchů.

7. Setonova hra. Součet bodů.

Pořadí: součet dílčích pořadí.

III. Indiánský lékař (str.99-100)

Stavba ind. potní chýše (iníti).

Rody postaví v daném čase na určeném místě potní chýši podle návodu ke stavbě. (Nejlépe vhodnou i pro vaše následné užívání).

Bodově ohodnotí soupeře.

Pořadí: součet bodů.

IV. Nové světlo (str.49-54)

Rozdělání ohně třením dřev (a křesáním).

Na nejlepší táborové časy. Nebo od vyhlášení s přípravou nových souprav na rozdělání ohně třením dřev (mimo řemínku a želvy) na čas až po rozdělání ohně. Nebo rozdělání ohně vlastní soupravou v nepříznivých podmínkách.

Pořadí: dosažený čas.

N.B. V době, kdy jsme neuměli rozdělávat oheň třením dřev - pro nedostatek zkušeností - jsme často používali lupu. Zkuste to taky! Oheň vám zažehne Slunce!

V. Za obchodem (str.101)

Lesní hra.

Na mapě je vyznačeno hrací území - loviště. V něm rozmístíme lístky s obrázky kožšinových zvířat. (40 x 10 druhů). Hráči - lovci vyráží v pravidelných intervalech na lov. Mají vymezený čas (aby prostor nevybrali) - např. 2 min.(podle velikosti území) na návrat. V hracím území se pohybují dva protihráči (všem rodům), kteří představují medvědy, své vyrušení trestají vyražením lovce a „sežráním“ jeho kořisti.

Svůj úlovek-nález mohou lovci směňovat v „obchodní stanici“ za věci potřebné - kartičky se zbožím (sekyra, puška, náboje, sůl, látky... 20 x 10 druhů). Stanoviště ve stanici vyhledávají, co zrovna vykupují za kožešiny a co za ně nabízí (mají na skladě).

Např.: za tři králíci - kotlík, za vlčí - pušku. Nabídka se opakuje třikrát a až se potřeť i uskuteční (při nezájmu se případně vyškrtne), stanoviště ji změni. (Pečlivě dopředu spočítat a rozepsat pro jedn. stanoviště!).

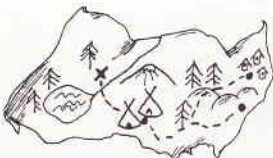
Obchodující rody sledují nabídku stanovišť, posuzují ceny, sledují co mají k výměně i co potřebují a snaží se získat co nejvíce úplných sad zboží. Nezapomínají posílat členy na „lov“.

Pořadí: počet úplných sad, případně počet dalších kartiček se zbožím.

VI. Medvědí náhrdelník (str.102-105)

Lesní hra, zálesácké vaření.

Náčelníci rodů (medvědi) se ukryjí v okruhu 500 m od tábora v lese. Za 30 minut vyráží ostatní hráči-lovci hledat medvědy. Členové rodů pohromadě (např. v rojnici) tak, aby o sobě věděli. Každý objevený medvěd mimo jejich náčelníka jim předá lísteček - „medvědí život“. Po dvou hodinách první část ukončíme.

TÁBOROVÁ HRA

Medvěd pod hromadou chřastí, na níž už čtvrt hodiny stojí vyjevený lovec, pečlivě zkoumající pohledem okolí a řvoucí: „Klucí, tady nikdo není!“, si oddechne. Zachránil holý medvědí život!

Za „medvědí životy“ dostanou rody v táboře kus masa. Za jeden malý kus, za tři větší. Podle tábornické zdatnosti i další potraviny (přimlouvám se za sůl) a mohou začít s přípravou pokrmu. Opět ohodnotí bodově výsledky soupeřů (pokrmu).

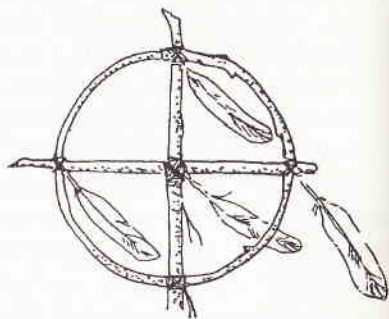
Pořadí: počet bodů, zachované medvědí životy ...

Upozornění: Hra není vhodná pro vegetariány, vegany a další.

VII. Noční lov (str.118-120)

Noční lovecká hra na člunech.

Rody si vyrobí dvě dlouhohořící pochodně a nemají-li, tak i dva luky a 18 šípů. Šípů mají hroty omotané látkou a napuštěné vodou v barvě rodu. V noci se rod nalodí na dvě kanoe a na příď připevní pochodeň. Zapálí ji a vypluje prozkoumávat břehy velkého rybníka. S druhým člunem se dorozumívá pouze hlasy zvířat (vlci-vytím a pod.) Objeví-li terč (1x1 m, do 15m od břehu), může na něj vystřelit, hrot šípů před tím lehce namočí ve vodě (barvu). Terče jsou tři, a tak není dobré vyplýtvat všechny šípů na jeden cíl. Po objevení cílů nebo po zhasnutí pochodní přistanou a úkol mohou plnit další, které teprve teď přivedeme.

Za zásah terče je bod, za zásah nakresleného zvířete dva a za srdce je pět bodů. V jedné barvě (jednomu rodu) se počítají na jednom terči pouze tři nejlepší zásahy.

Pořadí: počet bodů.

VIII. Hledání cesty (str.67-71)

Orientační hra.

Z místa mimo tábor mají rody (bez pomůcek) najít cestu zpět.

Pořadí: podle příchodu.

IX. Wampumový pás (str.123-126)

Obrázkové písmo a signalizace.

Rody jsou rozděleny na poloviny. První dostane zprávu nakreslenou obrázko-

vým písmem, má ji vyluštit a předat signalizací zbytku rodu.

Pořadí: úplnost, smysl, čas.

Cvičíte posunkovou mluvu? Zkuste ji místo signalizace.

X. Návrat do Úrodné země (str.144-156)

Úkolová štafeta.

Členové rodu se co nejlépe rozdělí na nejsilnějšího, nejchytřejšího, nejobratnějšího, nejpřesnějšího, nejrychlejšího a pod. podle našeho požadavku (počet „nej“ odpovídá velikosti rodů-počtu členů). Zatím nevědí, co je čeká a jak se rozdělili soupeři.

Ke každému „nej“ máme jeden úkol (nejsilnější táhne kládu, stejných klád máme jako rodů). Úkoly se plní postupně od prvního k poslednímu. S každým splněním se předá symbolická štafeta dalšímu „nej“ v rodě. Namáhejte se a vymyslete jim to pořádně, je to závěr hry!

Pořadí podle pořadí.

Stop! Pro představu stačí.

Do táborových her však lze zapojit i složitější úkoly. Stavbu dřevěného táborového mostu, nácvik záchrany zraněného a další. Někdy si příběh pro táborovou hru vymyslíme sami právě na úkoly a hry, které chceme hrát.

Sedněte si s kamarády, vyberte vhodnou motivaci a zapojte fantazii. V hlavě přehrajete mnohé varianty vašich her, vlastně i vymýšlení je báječná zábava - znáte většinu možností a těšíte se, jak ostatní překvapíte. Další kamarády zapojte do chystání rekvizit - kostýmy (to bývá „bomba“), nová desková hra rozvíjející motivy táborovky (pro špatné počasí), diplomy, kartičky a denní programy s tematickými obrázky, záznam výsledků (bodovací tabulka, mapa se znázorněním cesty, slepá mapa s postupně odhalovaným obsahem a náhodnými objevy,...) pomůcky k jednotlivým hrám, odměny za vítězství v úseku hry (barevný korálek na kožené šňůrce, stuha na rodový štít,...) a za celkové prvenství i prohru (placky, štít, vyšívání váček,...). Tábor je jen jednou za rok a vzpomeňte si na svá předsevzetí z minulého roku!!! Už je nejvyšší čas začít!

Táboříte sami starší - zkuste vymyslet každý jednu hru pro všechny ostatní, hrejte za jednotlivce a za svou (nehranou) hru získáte plný počet bodů, když ji ostatní ocení nebo nulu, když neocení (v tom případě se příště polepšete a teď nikde neplačte, počkejte co se nezdaří ostatním).

Vyslovte si nahlas slovo *týpí* a zapojte svou fantazii. Snad si vzpomenete na loňský tábor, snad na své kamarády, odvážnější na zimní táboření. Příjemné vzpomínky, že ano? Pojdme si tedy popovídat o tom, co spojuje všechny tyto představy - o indiánské "stanu" - *týpí*.

Symbolika týpí

Týpí je jednak celoročním obydlím některých severoamerických Indiánů Plání, ale také jejich chrámem s velkým symbolickým nábojem. *Týpí* však používali i Hidatsové a Mandani, kteří bydleli v zemních chýších a *týpí* používali na lov. Zem v *týpí* je přímo součástí Matky Země, tyče pak spojením s Nebem, s Velkým Duchem. Kruhový tvar *týpí* kladně působí na psychiku.

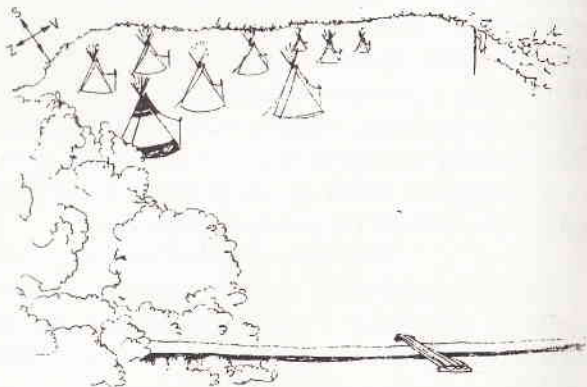
Tyč jižně od vchodu symbolizuje ze světových stran východ, základní trojnoha pak jižní, západní a severní stranu.

Týpí bývá postaveno vchodem na východ, jen při dlouhodobě špatném větru lze *týpí* natočit tak, aby byl lepší průtah.

Naproti vchodu do *týpí* je nejčestnější místo - oltář. Je vytvořeno z hlíny z ohniště a na tento "kopeček" se pokládají vonné bylinky a na zapáchnutých vidličkách dýmka. Oltář se nikdy nepřekračuje, ale obchází se.

Místo pro výběr tábora

Indiáni vyhledávali k táboření rovná místa se stromovým porostem, chráněné hřebeny a příkrými svahy. Při kmenových shromážděních však tábořili na vyšších, plochých místech, kde stavěli svá *týpí* do velikého kruhu, který měl hlavní přístup z východu. Plán tábora byl neformální (obr. 1), poloha jednotlivých *týpí* závisela na rodinných vztazích, umístění na předchozím tábořišti a geografických podmínkách. Příbuzní zpravidla bydleli ve vzájemné blízkosti, ale každá nově vzniklá domácnost si mohla sama vybrat, v jaké části tábora bude bydlet.

Obr. 1 Uspořádání tábora

Kromě zimních měsíců se podle umístění tábořiště dalo snadno usuzovat, o jaký kmen jde. Místa poblíž vody a beze stromů si vybírali zpravidla Siouxové, zatímco Čejeni a Arapaho dávali přednost otevřené prérii. Kiowa a Komančové tábořili mezi stromovými porosty, Osage, Omaha a Pawnee v hustých houštinách. Na našich táborech se však snažte nikdy nekombinovat stanové tábory s týpím (to by mělo být oddělené, aby na něj nebylo od tábora vidět).

Vybavení týpí

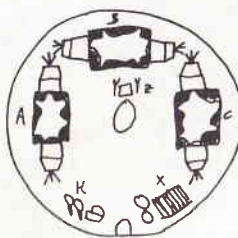
Než začnete shánět materiál pro výrobu nových věcí do týpí, zamyslete se, jak jste na tom s pořádkem v týpí. Věřte, že skromně vybavené týpí, ale krásně uklizené (ne jen v okamžiku bodování či těsně po úklidu) mnohonásobně předčí své materiálně bohaté, ale nepořádné bratry.

Nejvýraznějším a nejosobitějším prvkem vybavení týpí je lenoška či postel z vrbových proutků. Návod na jejich výrobu můžete najít ve Sborníku Hau Kóla (BV č. 4/93). Postele můžete rozmístit buď po obvodě kruhu, nebo nasměrovat je k ohni (obr. 2). Druhý způsob je častější pro společenská setkání, prvním bychom mohli přezdívat "lůžková úprava" pro noc. Postele je dobré mít kousek nad zemí (izolace). Pokud se však rozhodnete položit je rovnou na zem, je dobré dát něco pod ně jako podklad. Tímto podkladem může být staré plátno (případně i impregnované), deky, kožešiny. Nikdy však nepokládejte nic přímo na zem - věci velice snadno navlhnou a chytají plíseň.

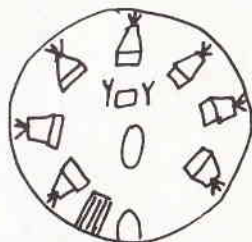
Své věci můžete stylově ukládat do bedýnek ze dřeva pomalovaných indiánskými vzory nebo do indiánských krabic či do parflache z nevydělané kůže (Sborník Hau Kóla - BV č. 3/93). I zde platí praktická rada, abyste pod každou krabicí dali alespoň dvě polínka.

Jak vidíte na obr. 2, věci v týpí bývaly v páru.

Na drobnosti Indiáni používali lining tašky, které byly krásné a pečlivě zdobené (Sborník Hau Kóla - BV č. 4/94). Pokud by vás odradilo množství práce, které je potřeba k výrobě takové lining tašky, můžete si ji vyrobit z dekoviny a místo celoplošné výšivky využít korálové lemování či našítí pruhů.

A, B, C - rozestavení lenoškových postelí, jak to dělaly Siouxové a Šajeni. Z - oltář X - dřeva a voda K - kuchyň

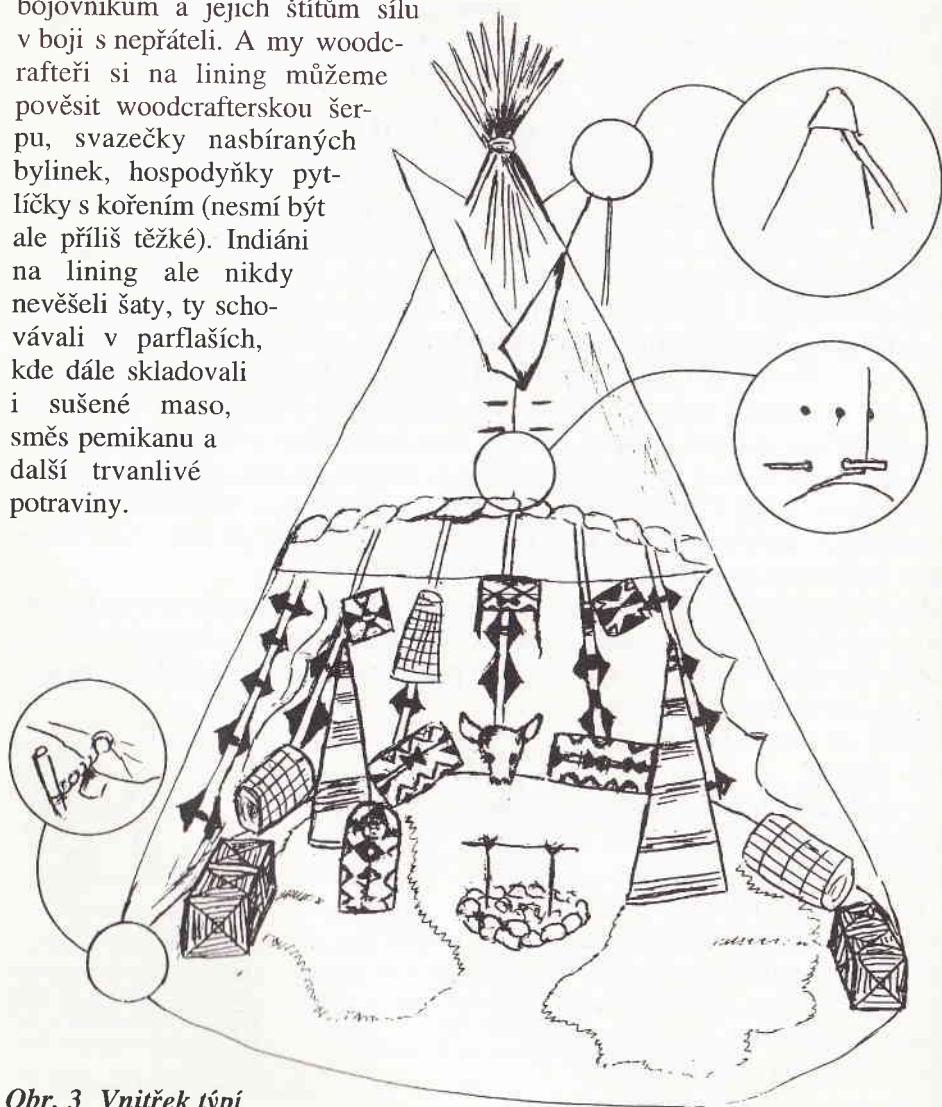
Opěrky se často rozestavovaly takto. Lépe se na nich hovořilo i pracovalo a byl lepší kontakt s ohněm.

Obr. 2 Možnosti rozmístění lenošek

TÝPÍ NA TÁBOŘE

Své ozdoby můžete věšet na lining (o něm níže). A co se nejčastěji objeví na liningu? Přece ozdoby na krk, pipe bag, lining taška na osobní věci, štít nad čestným místem, luk a šípy. Při slunném počasí bylo zvykem majitele štítu pověsit štít na trojnožku vedle týpí. Indiáni věřili, že slunce dodává bojovníkům a jejich štítům sílu v boji s nepřáteli. A my woodcraftaři si na lining můžeme pověsit woodcrafterskou šerpu, svazečky nasbíraných bylinek, hospodyňky pytlíčky s kořením (nesmí být ale příliš těžké). Indiáni na lining ale nikdy nevěšeli šaty, ty schovali v parflaších, kde dále skladovali i sušené maso, směs pemikanu a další trvanlivé potraviny.

Obr. 3 Vnitřek týpí

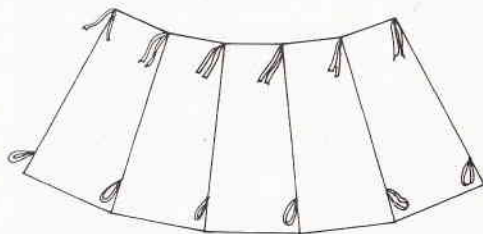

Lining (čti lajning) a ozan

Říká se, že týpí bez liningu není týpím. Pro Indiány kromě estetického významu a poskytnutí většího soukromí měl lining ještě jeden význam - bezpečnostní. Jeden Indián byl zastřelen přes stěnu týpí, kde nebyl lining. Na týpí byl totiž vidět obrys jeho postavy. V zimních měsících je možno lining zespondu odvázat a nechat volně viset. Prostor v týpí se zmenší, ale zato je v týpí větší teplo.

Na obr. 4 máte jednoduchý náčrt liningu. Je to pruh látky složené z lichoběžníků. Pečlivě si všimněte stylu vázání tkalounů, ty jsou velice důležité. Na dolním lemu jsou tkanice našity asi 15 - 20 cm od konce spodního lemu tak, aby přebývající látka ležela na zemi v týpí. Důležité je také to, abyste při přitloukání liningu kolíky lining příliš nevytáhovali z týpí, ale aby spíš končilo stejně s úrovní plachty týpí. Kdybyste lining měli moc vytažený z týpí a těsně pod ním věci, mohli by vám při dešti navlhnout.

Ozan má zhruba trojúhelníkový tvar a je přišit k zadnímu dílu liningu. Konec ozanu se přiváže dvěma provázky k protějším tyčím. Ozan je velice praktický hlavně při deštích a v zimních měsících. Nehodí se však, máte-li v týpí oheň, který příliš kouří. Šití je velice složité a díl ozanu s liningem se díky svému ne zcela pravidelnému tvaru špatně skládá.

Obr. 4 Náčrt liningu

Zvyky v týpí

Týpí není jen stanem, je něčím mnohem víc - je symbolem kultury amerických Indiánů a jejich způsobu života. A s tím je spojena spousta zvyků.

První je už při vstupu do týpí. Příchozí zaškrábe na plachtu týpí nebo zatleská. Ozve-li se z týpí hau (lakotsky) či oki (černonožsky) či jinak se projeví souhlas, příchozí může vstoupit. Není-li vítán, ozve se wo. Svou nepřítomnost nebo požadavek nerušení vyjadřují obyvatelé týpí překříženými větvíčkami zapíchnutými před týpím. Pokud nikdo není doma, nikdy bez dovolení nevstupujte do týpí - považujte jej za zamčené.

Stojíte-li ve vchodu týpí a díváte-li se směrem k oltáři, po vaší pravé ruce je tzv. "mužská strana" (severní), kde sedí muži, a po vaší levé ruce "ženská strana"

TÝPÍ NA TÁBOŘE

(jižní), kterou obývají ženy. V čele týpí (naproti oltáři) sedí majitel či náčelník (nejvyšší hodnost), ostatní vedle něj sedí podle hodností, vážení hosté sedí vedle majitele.

Putuje-li nějaká věc týpím, musí projít všema rukama na své cestě k dotyčné osobě. Věci se nepodávají přes vchod, ale vrací se zpátky, až dojdou na druhou stranu. A nezapomeňte - v týpí věcmi neházíme, přináší to smůlu!

Při chůzi v týpí není slušné porušovat kontakt sedící osoby s ohněm. Indiáni proto za sebou nechávali uličku, kterou se procházelo, aby nebyl přerušen kontakt. Bylo-li nutné projít předem, procházející člověk každému řekl: "Odpusť bratře (nebo sestro, bratranče, sestřenice). Oslovení (bratře či bratranče) záviselo na vztahu k danému člověku. Je-li to člověk blízký, použijeme oslovení bratře (či sestro).

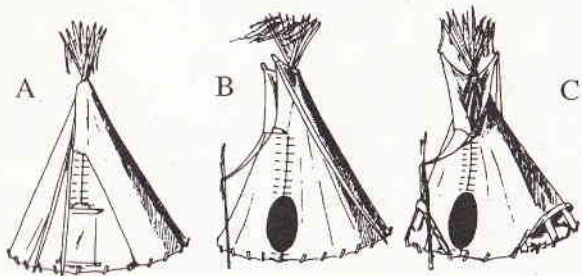
Dobrym zvykem bylo, že když přišel nově příchozí do tábora, šel se nejdříve představit do náčelníkova týpí. To bylo nejvýrazněji ozdobené, nejčastěji mělo na koncích tyčí červené fáborky a na zvedací tyči byla nějaká hodně výrazná ozdoba (např. koňská či bizoní oháňka, nápadný červený fáborek).

Indiáni si rádi dávali dárky. Když chtěli někomu dát dárek, dali mu ho do jeho věci tak, aby ho mohl najít. Nebo mu to dali osobně s pocitem, že obdarovaný jim dělá službu, že danou věc přijímá.

Občas můžete vidět Indiána opřeného zády o své týpí. Tím, že se opírá o své týpí, je stále ve svém týpí a okolo něho se může vytvořit stejný kroužek jako v týpí (ženy po jeho pravici, muži po levici). Indiáni takhle rádi sedávali - odpočívali, vyhřívali se na sluníčku, diskutovali nebo pracovali.

Chtěla-li mladá dvojice, která ještě nemohla být spolu sama, trochu soukromí, přehodili přes sebe ve vchodu týpí dívky deku. Své soukromí měli a přitom byli pod stálým dohledem matky.

Jdete-li k někomu na delší návštěvu spojenou s jídlem (Indiáni jsou velice pohostinní a vaši návštěvu si považují za čest), vezměte si s sebou vlastní jídelní misku, hrníček a lžíci. Nádobí si pak odnese a umyjte, abyste svým hostitelům nepřidělávali práci.

Obr. 5 A - Při dešti nebo opouštíte-li tábor, nezapomeňte zakolíkovat vchod. B - Natočení chlopní podle směru větru. C - Vykasání při slunném počasí, lze také po celém obvodě.

Oheň a kuchyň

Zvláštní kapitolou je oheň. Patří k nepsaným pravidlům některých našich kmenů, že do ohně neházíme ani plasty (to do žádného ohně), ani papíry, ani konzervy. Zvyky se však mění kmen od kmene, proto se vždy raději zeptejte majitele týpí (hostitelky), zda např. papírek můžete do ohně vhodit.

Indiáni měli k ohni úctu, a proto vždy dávali část svého jídla do ohně jako dar Velkému Duchu. Než všichni začnou jíst, hostitelka dá do malé misky část jídla a obřadním způsobem (ona nebo šaman) je vsype do ohně se slovy: "Velký Duchu, pojez s námi." Pokud by tento obřad nebyl proveden a cítili byste potřebu jej provést, můžeme si jej provést sami za sebe a do ohně vsypat trošku ze svého jídla. Ohniště by mělo být upravené, to obnáší i pravidelné vynášení popela.

Při přípravě jídelníčku se snažte vařit jídla, která se připravují ze surovin. Vždy vypadá lépe, když hostitelka krájí mrkev, než když roztrhne pytlíček Vitany. Suroviny (mouka, čaj, bylinky, cukr) můžete skladovat v látkových pytlíčcích, které pak můžete uložit do bedny. Jistě každá hospodyňka ocení, když dostane sadu těchto pytlíčků (co vy na to?).

Doporučená literatura:

- Sborník Hau Kóla
- J. Macek: Táboříme v týpí
- T. E. Mails - Mystičtí válečníci Plání
- R. a G. Laubinovi - Indiánské týpí
- I. Nagy - Indianok

Mýval - Lenka Mašková
 Waštewin - Radka Skoupilová

Opustíte vůbec někdy tábor?

Když jedete na tábor na tři neděle, věnujete nějaký čas také poznání okolí vašeho tábořiště? Znáte okolní lesy, vesnice, památky? Nebo se celou dobu pohybujete po tábořišti a jeho bezprostředním okolí?

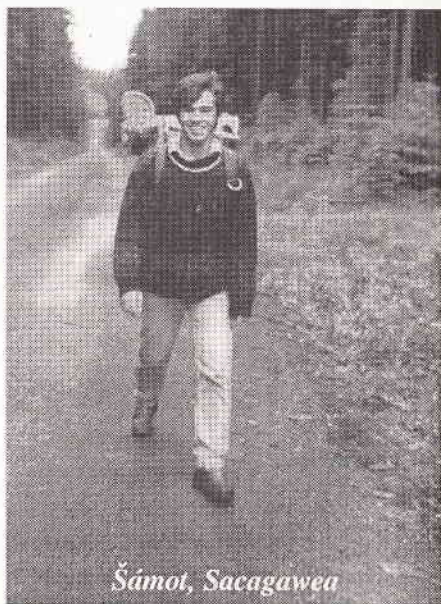
Tábor obvykle uteče jako voda a ti, co tábor vedou, obvykle nemohou nachystaný program do té krátké doby vtěsnat. Proto se často na táborech stává, že se kmen za celý tábor vydá tak akorát na nákup a vykoupat se k nedalekému rybníku. To je ale moc velká škoda, protože putování, výletění, vandrování, courání, chození a související činnosti jsou zajímavým zpestřením a vítanou změnou mezi programem běžných táborových dnů.

Putovat se dá všelijak, důležité je přitom na jak dlouho, jak velká skupina a s jakými podmínkami. Je-li delší tábor a neleniví tábormíci, může se vyrazit i vícekrát a pokaždé jinak. Nemluvím zde o běžných výletech, kdy se s baťůžky vyrazí na půl dne, ti odvážnější na celý den, někam k vodě nebo na hrad. Mluvím o putování, kdy chodíme lesy, poznáváme kraje, navštěvujeme lidi a hraje hry, ty, o kterých nám napsal Miloslav Nevrlý, i ty své.

Kmenové putování

Jednou třeba můžete vyrazit jako kmen, vhodné je asi na pět dní. To už se dá jet i trochu dále, přičemž doporučuji navštívit místo, které je zajímavé v daném kraji, budete-li třeba na Slovensku, navštivte Fatru, budete-li na Šumavě, nebojte se zajít na rakouskou či německou stranu! V severních Čechách si nenechte ujít Českosaské Švýcarsko, v severovýchodních Čechách Adršpach...

Cesta se samozřejmě neskládá jen z chození, i když alespoň 10-15 km denně byste měli ujít. Putování můžete začlenit do táborové hry a rozhodně by ho mělo provázet množství hříček. Pokuste se poutavou formou vzbudit u svých bojovníků a sqaw

Šámot, Sacagawea

zájem o kulturu a památky bílého muže - v Čechách na ně narazíte na každém kroku. Čtení z průvodců bývá zajímavé až pro větší fandý - vyberte spíše zajímavosti a pověsti k objektu se vztahující, rozhodně zapomeňte na letopody! Znáte knihu Labyrintem tajemna? Její podtitul zní Průvodce po magických místech Československa, napsal ji Martin Stejskal s Albertem Marenčinem a vyšla v roce 1991 v nakladatelství Paseka. Kniha obsahuje soupis tajemných symbolů (čert, černá madona, divoženky, hejkal, tajné chodby,...), soupis míst, kde se různé tajemné věci objevují (míst je zde velmi mnoho, kolem 1500) a návrh několika tras k putování.

Nebojte se ptát starších lidí, hledat kronikáře, navštívit faráře! Zajímavou hrou (neopakuje-li se příliš často) je zjišťování co největšího množství informací o dané vesnici nebo stavbě - rozdělte dětičky do skupin po 2-6, udejte dobu kolem 1-2 hodin a ať se pustí do pátrání!

Při putování se můžete rozdělit, na dobu od několika hodin do jednoho dne mohou např. rody putovat samostatně a sejít se na daném cílovém místě. Cíl může být specifikován místem (např. hrad Rýzmburk, nebo nějak dobrodružněji, např. pomocí udání zeměpisné šířky a délky, pomocí azimutu z rozhledny, průhledu v údolí nebo systémem zpráv, které poutníci nalézají cestou anebo dostanou na začátku a průběžně otevírají během cesty. Na cestu je vybavte nějakými úkoly (zjistit něco o památce, vydělat si práci na jídlo apod. - viz. dále putování ve skupinách). Vhodné je také definovat podmínky (nepoužívat hromadnou dopravu, dorazit do určité doby, zda se smí stopovat, mají-li chodit po turistických značkách).

Zajímavá jsou i další zpestření, například dejte podmínku, že skupinka mezi sebou nesmí mluvit. Ať si počítají, kolikrát toto poruší! Jiná možnost je přidělit každému poutníkovi jiné jméno, například inspirované táborovou hrou (též si ho může každý vymyslet sám nebo se mohou promíchat stávající přezdívky). Během putování musí všichni používat tato jména, opět se počítá, kolikrát kdo (a celá skupinka dohromady) se zapomene. Lze zakázat určité slovo, povolit pouze jedno písmeno, kterým mohou začínat slova, která poutníci smí vyslovit. Anebo z jiného soudku. Alespoň jeden člověk musí v každém okamžiku pochodu skákat po jedné noze. Nebo alespoň jeden musí jít poslepu. Kousek cesty je možné „jít podle kostky“. Na

Vesnická kaplička

PUTOVÁNÍ

každém rozcestí si hodte kostkou, padne-li lichá, jděte doleva. Padne-li sudá, jděte doprava.

Do kmenového putování je báječně zařadit návštěvu cizího tábora. Můžete je třeba přepadnout. Tak, tady bacha na věc. V dřívějších dobách bylo přepadání táborů běžnou věcí, zábavnou pro obě strany, bylo ctí bránit tábor, hanbou nechat si ukrást vlajku nebo zásoby z kuchyně. Tato zábava se však snadno zvrhne a také není z nejbezpečnějších. Takže několik pravidel, abyste si to řádně užili a přitom nedošlo k nepříjemnostem. Nikdy nepřepadejte tábor, aniž byste se předem neohlásili a nedomluvili. Nejlepší je domluvit se jen s vedením přepadaneho tábora. Tak budou oba kmeny vědět, že nejde o ruskou mafii, že nepřepadnete tábor v okamžiku vyvrcholení táborové hry nebo sněmu a můžete si domluvit pravidla. A není samozřejmě nutné, aby o přepadení věděl celý tábor, stačí vedení či jen náčelník. Přepad se pak zvrhne v pěknou noční hru v terénu, kde o překvapení a dobrodružství není nouze.

Druhý den se může pokračovat výměnou zajatců, mírovým bojem mezi kmeny (lakros) a jinými hrami a soutěžemi a nakonec společným slavnostním ohněm. Navštěvy táborů jiných kmenů mohou být velmi zajímavé a poučné, protože zvyklosti táborů, jejich atmosféra (i ozonosféra a další sféry), běh, hry a lidé bývají velmi rozmanité.

Nezapomeňte si putování pořádně užít! Koupejte se v řekách, dejte si zmrzlinu a stavte se v kině. Pokud jste předtím pilně putovali a poznávali, máte na to plné právo!

Putování po skupinách

Skupinky jsou vhodné tak po 3-8 lidičkách na dobu asi tak 1-3 dní. Nabízí se buď putování po rodech, po zvolených trojicích (výběr trojic je projevem umění náčelnictva kmene - protože vybrat lidi tak, aby v každé trojici byl schopný a zodpovědný člověk, aby byly síly vyrovnané a aby šli pospolu lidé, kteří nejsou ani velkými přáteli ani velkými nepřáteli, to je velké umění) nebo po skupinkách tak, jak hrají táborovou hru.

Není špatným začátkem bubnování poplachu kolem ranního svítání a následné strohé informace: „Jste rozděleni tak a tak, máte půl hodiny na sbalení, vedoucí si přijde pro úkoly, mapu a základní potraviny.“ V kmenech, kde se nejedná jen o táborit, nedělá tato akce většinou větší problém. Pravda, občas někdo zapomene lžičku nebo nůž, ale to si obvykle během putování uvědomí tak důkladně, že už se mu to víckrát nestane. Je ovšem vhodné, zejména u těch méně zkušených, kontrolovat „životně důležité věci“ (ať jich není moc, jdou-li na dva dny s jednou nocí, není

životně důležité nic) - spacák, ledviňák, celtu, sirky, obvaz, šátek.

Můžete vyhlásit, že je důležité splnit určité úkoly a co nejrychleji se vrátit do tábora - toto však nedoporučuji. Lepší je dát rozmezí, do kdy je nutno se vrátit, např. třetí den dopoledne nebo druhý den do večere.

Pro toto putování je vhodné určit bližší okolí tábora, skupiny poslat paprscitě od tábora tak, aby se příliš nepotkávali. Je dobré dát jim určitou volnost ve výběru tras, tedy například určit místa, která je nutno projít (něco v nich zjistit, udělat). Nechte je, ať mají čas prolézt si zříceniny nebo navštívit jeskyně.

Obvykle se zakazuje používání hromadné dopravy. Přesněji řečeno používání peněz, s výjimkou vstupů na památky. (Vedoucí skupinky však musí mít u sebe dostatek peněz pro případ úrazu apod.) Lze povolit nebo zakázat stopování, použití např. vlaků při jízdě na černo či použití autobusů jinak než za peníze (např. za uklizení autobusu). Jedním z oblíbených úkolů je vydělat si na jídlo, a to buď stále,

nebo alespoň jedenkrát. Nic jiného obvykle nezbyvá, pokud skupinku vybavíte pouze malou částí jídla. Zdá se vám to hloupé, zbytečné a týrající? Jste na omylu! Je to nejzábavnější část putování. Získat na vesnici není ani v dnešních dobách velký problém, často i bez práce. A nejde o žebrání, skupinka si na jídlo musí vydělat. (Vždy udejte, zda je jídlo nutné získat, nebo odpracovat. Často se

Polly a Čeyakata na putování po Šumavě

nám stalo, že jsme po dotazu „Mohli bychom si u vás odpracovat nějaké jídlo?“ dostali odpověď „Jídlo by bylo, ale co byste dělali...“. Často lidé nabídnou i nocleh, odvoz a strašně je zajímá, kdo jste, kam jdete... Dobří lidé nevymřeli. Tvrďákům je možno do úkolů přímo zadat „utrátit za potraviny co nejméně“. U nás ve kmenech pro takovémto třídním putování nejhorší skupinka přišla s utracenými 5 korunami - každý z nich si koupil rohlík... Ale nehladověli.

Kdo s tímto druhem putování nemá zkušenosti, asi se na předchozí řádky bude dívat s pochybnostmi. Nedivím se, ale zkušenost říká své. Je-li alespoň jeden člověk ve skupině zodpovědný, bude vědět, kde už hrozí nebezpečí. A trocha útrap neuškodí. Poutníci se naučí pokoře, vážit si jídla a pomoci si ve složitých situacích. Nebudou se bát poprosit o vodu, o niť, nebo se zeptat na cestu. Budou umět sehnat

PUTOVÁNÍ

pomoc v lese, tábořit, orientovat se. Budou si umět poradit bez jídla a ti silní se naučí neslevit ze svých cílů a zásad.

A jakými úkoly je vhodná skupinka vybavit? Ve vesnici xxx zjistěte co nejvíce o historii. Proč se hrad yy jmenuje tak, jak se jmenuje. Kolik obyvatel má vesnice zzz. Navštivte jeskyni a zjistěte, jaké druhy krápníků v ní jsou. Zjistěte, jak krápníky narůstají a jak rychle. Navštivte hrad a vymyslete k němu pověst nebo příběh. Ve vesnici Bž pomozte starému člověku. Opravte cestou jednu lávku přes potok. Změřte šířku řeky, aniž byste se dostali na druhý břeh. Výšku stromu. Přeplovte řeku. Přeplovte řeku s hořící svíčkou. Rozplacete desetičlun pod vlakem. Jeďte alespoň stanicí úzkokolejkou. Naučte se cestou jeden nový strom, jednu květinu, jedno zvíře. Napište pověst o vzniku názvu města. Na úseku cesty seberte všechny odpadky, které potkáte a vyhoďte je do nejbližší popelnice (dělat toto celou cestu je bohužel v mnoha místech utopie).

Pokud má váš kmen v něčem hlubší znalosti, využijte toho. Nebo se nechte inspirovat táborovou hrou. Nechte průzkumníky sledovat mraveniště. Popsat rostlinstvo na dané stráni. Jaké má podloží. Jaké rostliny a jaká zvířata zde žijí. Nakreslit rostlinu, krajinu, stavbu. Složte o putování nebo rostlině básně, písně. Zahrajte ostatním divadlo.

Až se všichni sejdou opět v táboře, nechte dlouhý čas na povídání o putování. Ať každá skupinka povídá, co zažila, jak co udělala a co napsala či nakreslila. Za tak krátkou chvíli se prožije takových událostí a zažije tolik legrace! Ti z vás, kteří ještě neputujete, začněte! Třeba s něčím jednodušším, později na sebe buďte náročnější. Tvrďší podmínky obvykle znamenají více legrace!

V tomto článku jsem vůbec nemluvil o nutných podmínkách, které je nutno při putování zajistit. Jedete-li do cizí země, vezměte si pas a někoho, kdo se v té které zemi dorozumí. Nezapomeňte na zodpovědnost a instruování vedoucích putování. Psát o všech aspektech je nad rámec tohoto článku a navíc je to otázka velmi individuální podle doby putování, stáří účastníků a jejich zkušeností. Snad jen jediná praktická rada - na předpisy a vyhlášky nezapomínejte a neříďte se jimi doslova.

Z rozhleden získáte přehled o kraji - Svatobor u Sušice

Wanigiska

Táborové plnění činů

Jsou kmeny, kde plnění činů „frčí“. A jsou i kmeny, kde se činy plní jen zřídka, protože na ně „není čas“. Přesto i tam by plnění činů mohlo napomoci ke zdatu tábora.

Plnění činů je jednou ze základních věcí, která dělá woodcraftera woodcrafterem. Zvláště u dětí je ale nutné této činnosti trochu dopomoci. Chytrý náčelník proto může spojit příjemné s užitečným a při přípravě programu tábora se inspirovat podmínkami činů. Stačí vzít Svitek a polovina táborového programu je připravena. Nevěříte? Ukážeme si to na podmínkách činů Malé lóže, pro Velkou lóži bude situace obdobná.

Táborový sport

Jistě nebudeme na táboře jen debatovat v týpí, ale budeme hodně sportovat. Můžeme uspořádat atletické odpoledne nebo táborové Olympijské hry. Pásmo, míč a stopky nám stačí k závodům, při nichž se dají splnit podmínky několika činů ze skupin Atletika a Zvláštní sportovní výkony prvního světla.

O tělo bychom měli na táboře pečovat každý den; k tomu se nabízejí například činy „Ujdi bez přestávky 4 km týdně po 5 týdnů“, „Koupej se v přírodě x dní za sebou“. K plnění činů by nikdo neměl být nucen, ale vyběhneme-li denně k rybníku, vydáme-li se každý týden na pěší pochod, mnozí začnou tyto činy plnit a jistě si je po táboře dodělají. Určitě by se dal na táboře plnit i čin „ujdi denně 8 km po 5 dní za sebou...“ z druhého světla.

Táborová věda

Tady máme plno možností: vysvětlíme, jak měřit a odhadovat míry v přírodě, vše si procvičíme – a můžeme plnit. Před táborem si připravíme mapu hvězdné oblohy, na táboře určitě bude příležitost naučit ostatní poznávat souhvězdí.

Na jednom táboře jsme zavedli hodně táborových funkcí – prakticky každý měl nějaký speciální úkol. Táborový „rosničkář“ každé ráno na ranním shromáždění oznamoval, jaké bude počasí, na mapě (která připomínala spíše hlemýždě než

PLNĚNÍ ČINŮ NA TÁBOŘE

republiku) popisoval, co dělají fronty a co nás čeká. Pokud se někdo na takovou „funkci“ připraví předem a bude o meteorologii něco vědět, může si lehce splnit příslušné činy.

V oblasti poznávání přírody můžeme připravit plno her a soutěží, které budou přípravou na plnění činů. Doporučuji vždy tuto činnost něčím zpestřit: dá se vymyslet zajímavá legenda, úkol sbírání vzorků přírodnin se dá zpestřit pravidly o tom, kdo bude přítomn koho honit či špehovat...

Táborová zábava

Pro deštivé počasí si připravíme soutěže jednotlivců i rodů v tvorbě prózy, v recitaci, zpěvu, dramatickém umění. Pěvecké soutěže (s názvem Qak-Qak, Žabí skřeky apod.) měly u nás velkou tradici. I v silném lijáku se nemusíme oddávat depresím a lenošení, ale můžeme se všichni sesednout v týpí. Příležitostí k plnění „zábavných“ činů je při tom dost. Je dobré vyhlásit nějaké disciplíny už před táborem, aby se na ně mohli zájemci o orlí pera seriózně připravit. (Jedná se o činy z 2. i 3. světla – zábava, hudba.)

„Vyráběcí“ činy

Činy, při nichž vznikají různé výrobky, bychom si měli nechat spíše na dlouhé zimní večery, protože solidní výrobek nám na táboře zabere hodně času, který by bylo lépe využít pohybovějšími aktivitami. Přesto si můžeme udělat rukodělné půldne, na kterém budeme ostatní učit základy práce s kůží, se dřevem apod., aby si mohli později činy splnit. Velmi zajímavou činností na táboře může být hmčívání. Vyhlaste soutěž o nejhezčí vypálený výrobek!

Táborové stavby, vybavení

Na woodcrafterském táboře si vše vyrábíme sami a máme tedy ideální příležitost už při stavbě tábora plnit činy ze čtvrtého světla. Naplánujme si už před odjezdem, kdo postaví ve dvojici táborovou kuchyni na čín, kdo zhotoví potní chýši, lávku a latrínu, jak se budou dělat lůžka, sedačky, táborová křesla.

Táborové dovednosti

Pro táborové soutěže se můžeme inspirovat ve Svitku prakticky všude: uděláme soutěž rodů, který rod obarví dřive šest vzorků tkaniny přírodními barvami a kdo zjistí, čím barví látku ostatní; nakamuflujeme úraz a dáme soutěž v první pomoci; vyhlásíme soutěž v uzlování na čas.

Tábor by měl žít plněním činů stále, ne až den před sněmem. Mladší účastníci potřebují, aby jejich úsilí bylo stále viditelné, proto můžeme vyrobit zvláštní sloup nebo oznamovatel, na němž bude třeba pomocí skalpů nebo korálek znázorněno, kolik kdo již na táboře splnil činů. Můžeme odměnit každého, kdo splní čin, který ve kmeni ještě nikdo nemá, podobných možností je spousta. Obecně platí, že vyhlásit v programu „půlden na plnění činů“ je možné jen u starších a zkušenějších táborníků, mnozí mladší budou raději relaxovat (nechtěl jsem napsat „flákat“, relaxace zní vznešeněji). Pokud vytvoříme pestrý a soutěživý program, který vtáhne všechny do děje a přitom jim umožní plnit činy, bude to ten nejlepší start ke „stoupaní na horu“ pro každého. Ten, koho díky takovému táboru plnění činů chytne, vytrvá jistě v plnění i přes rok. A poslední maličkost: velkou motivací pro děti jistě bude, uvidí-li plnit činy své kmenové a rodové náčelníky!

Čiksika - Jiří Macek

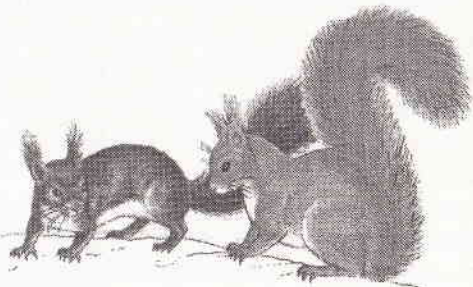

Další náměty na program

Tuto kapitolu jsme se pokusili naplnit dalšími drobnými nápady na činnost na táboře, ať už jde o program na půl dne nebo jen drobnou hříčku. Bohužel, nedostatek místa nám znemožnil vytvořit kapitolu v takovém rozsahu, v jakém bychom si přáli.

Veverky

Hrací území je předěleno vyznačeným obdélníkovým polem. V jedné části se nalézají šišky, ve druhé veverky (hráči) a jejich pelíšky (jídelní misky). Pro zásoby na zimu se však musí přes území, kde číhají zlé kuny (protihráči v obdélníkovém poli). Hráč musí šikovně kuny obelstít a projít na šiškovou stranu, hned potom přejít se šiškou (veverka unese jednu!) k pelíškům. Je-li chycen, musí na veverčí ošetřovnu (vedle území kun), odtud odejde hned jak přijde třetí hráč po něm. Vyléčená veverka se vrací na stranu, odkud se jí nepodařilo projít. Vyhrává ten, kdo pronese více šišek.

Obdélník - proběh 3 až 4 m, hranice = rozpažení „kun“ plus 0.5 až 1 m na jednu. Kuny - veverky 1:7 až 1:12... Vyzkoušejte!

Stříhaná honička

Pět a pět hráčů stojí 20 m od sebe na metách. Na povel vyběhají první proti sobě - minou se - a právě na tom místě stříhají (raz, dva, tři teď - kámen, nůžky, papír). Vítěz běží dál, ale naproti mu vyrazil další protihráč. Vše se opakuje, dokud jeden z běžců nedosáhne metu soupeřů - vyhraje stříhání u mety a další protihráč nevyběhne. Vítězí strana, která vícekrát dosáhne mety.

Wikky

Jasnovidci

Téměř každý rok na táboře hrajeme průběžně hru na jasnovidce přes počasí. Vždy před večerí si každý tipne, jaké podle něj bude počasí na další den. Ke značení počasí (jasno, polojasno, oblačno, déšť atd.) používáme indiánské značky a výsledky visí na oznamovateli. Ten, kdo by nevěděl, jakými průvodními úkazy se vyznačuje to které počasí, může si půjčit knížku v kmenové knihovně, která je

v náčelnickém týpí a je velmi bohatá, a v době osobního volna si nastudovat alespoň základní typy počasí. Prohry často bývají dobrým hnacím motorem pro samostudium.

Samozřejmě, že se vyhlášení výsledků jednotlivých dnů občas neobejdou bez dohadování, zda celý den bylo polojasno či pod mrakem. Proto máme naši rosníčku, človička, který tuto hru vyhlásil a průběžně zaznamenává výsledky. A na něm pak záleží, jak rozhodne.

Den mimo tábor

Hra, která se mi velice líbila na táboře v pětadevadesátém, bylo opuštění tábora. Věděli jsme, že běloši se chystají napadnout náš tábor, a protože byli v silné převaze a v našem kmeni bylo hodně žen a dětí, naši bojovníci se rozhodli pro dočasnou evakuaci. Tábor jsme opustili před večerem jen s nejnnutnějšími věcmi. Odešli jsme do čtyř stran (po klanech - zhruba 4 lidi různého věku), abychom v přístřeškách v lese přečkali noc a připravili se na boj s bělochy. Následující den jsme hledali po lese naše nepřátele, jestli se náhodou nevydali po našich stopách a nehledají-li nás. Nikoho jsme neviděli a tak jsme se v poklidu naobědvali. Mouku jsme si již v táboře zpracovali na těsto, které jsme zabalili do hadru. Z těsta jsme si upekli placky na kameni či hady. Jídlo sice nebylo jak od maminky, přesto jsme si pochutnali (nic jiného kromě borůvek a jiných lesních plodů nebylo).

Po obědě jsme se válečně pomalovali a vyrazili na nepřátele, kteří zmoženi ohnivou vodou spali v táboře. Přemoci je bylo snadné. A tak se náš kmen již natrvalo utábořil na prériích jihu.

V táboře jsme pak ostatním vyprávěli náš příběh.

Celodenní výlet - něco pro náš kmen

Na mém a kmenovém prvním táboře ve čtyřidevadesátém jsme šli na výlet. Měli jsme po klanech dojít k Labutímu jezeru. Co se ale nestalo?!

Vycházeli jsme po sobě asi deset minut vylosovanými směry. Náš klan hned první zprávu nenašel, zato ale jako rychlostní stopaři jsme viděli klan, který vyšel před námi. No, když jdou před námi, to znamená, že jdeme správně, rychle za nimi. Takže jsme pak nešli podle zpráv, ale podle předešlého klanu. Ten se zastavil u mlýna, kde měla být další zpráva. Tam jsme došli i my a čekali na další. A za chvíli opravdu přišel třetí klan. Když jsme se jich ptali, kudy šli, řekli, že šli kolem potoka, kam je navedla druhá zpráva a pak po cestě až sem. To už náš klan zjistil, že jsme nenašli první zprávu a gratulovali jsme si, že jsme byli tak rychlí a stihli předešlý klan. Asi za půl hodiny přišla poslední skupina, která také zvolila zcela originální trasu.

HRY NA TÁBOŘE

Když jsme se tak hezky sešli, snědli jsme svačtinu a hledali (to i předtím) v okolí mlýnu zprávu, podle které máme jít dít. Nic jsme stále nenacházeli a čas běžel a běžel. Už jsme si začali říkat, jestli nejsme někde jinde, ale ujistil nás fakt, že nezávisle na sobě jsme se tu sešli, tak to tu přeci musí být.

Pak příběhla Sěča celá uřícená, že nás hledá a že jsme úplně někde jinde, než kam jsme měli dojít. Údivy na všech stranách.

Tak nás Sěča odvedla na místo, kam jsme měli dojít, kde už čekala vyděšená Hota, která si už připravovala jak rodičům řekne, že jsme šli na výlet a...

Všechno ale dobře dopadlo a my si slibovali, že příští rok to dopadne jinak.

Jenže chybička se vloudí a to, že (tentokrát šel celý kmen dohromady, až na lidi, kteří připravovali trasu a šli napřed) stopaři nenašli na mostě zprávu, která jim říkala, že se mají vrátit o pár metrů a dát se odbočkou. Takže došli někam jinam a zase byla velká sháňka.

Naštěstí s sebou měli Mildu, dospělýho, který je dovedl zpět, a to dokonce před večerí. No, ale spoustu zážitků máme, co víc si přát.

Čtení pohádek

Na prvním táboře jsme vždy o poledním klidu, když služba domyla nádobí, četli pohádku. Ne že by pohádky byly nudné, to ne, ale když si lehnete a praží na vás sluníčko a vy posloucháte a představujete si, o čem se čte, víčka pak snadno ztěžknou a vaše fantazie již nesleduje čtený text, ale úplně jinou dráhu. Za tento záběr vděčím tomu, že jsem tehdy něco vyšívala a přitom se špatně spí.

Jinak vám čtení indiánských či jiných pohádek a příběhů vřele doporučuji, je to skvělé odpočinkové využití poledního klidu, který jinak bývá (hlavně pro menší) časem bez využití a časem na zlobení.

Módní přehlídka

Dělat na táboře módní přehlídku, že to nejde? Ale jde a jak skvěle. To polovinu odpoledne se celý klan fintí, češe, zdobí, maluje, přechesává, obléká, zkusí nové módní trendy, čte módní žurnály (např. Maške toniktuka he, Indianok, Starou severní stezkou), aby večer před porotou zapůsobil a byl ohodnocen cenou nejhezčího Indiána či Indiánky. Porota pak má těžké rozhodování. Ohodnotit nápaditost nebo stylovost, krásu a snahu, hodnotu uměleckého projevu, divadelní vystupování?

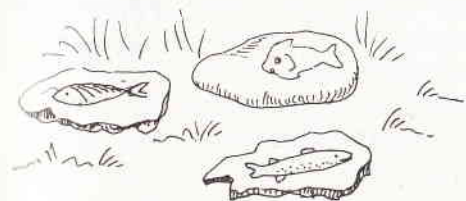
Nakonec vyhrál Brácha, který měl vlasy vyčesány tak, že by se za to nemusel stydět ani pravý Irokéz. Druhý byl Yučikala, který nám k tomu ještě zahrál divadlo o tom, jak se zraněný Indián vrací z bitvy.

Mýval - Lenka Mašková

Lovení ryb

Den před touto etapou musely všechny rody přinést 3x tolik plochých kamenů, kolik bylo v rodu bojovníků. Na kameny jsme namalovali jednoduché obrázky ryb voskovkami nebo křídami. Tyto kameny jsme rozházeli v potoce či blízko u břehu.

Druhý den všechno vypuklo. Bojovalo se jako o život, protože podle počtu ulovených ryb dostal rod příděl mouky, brambor a masa. Už slyšíte ryk bojovníků? Čtyři rody stojí na lávce přes potok, který se klikatí okolo tábora a je pěkně studený a prudký. Běhá se proti proudu. Na povel vybíhají do vody pouze první bojovníci a smí přinést pouze jednu ulovenou rybu. Jakmile přiběhnou a dotknou se lávky, vybíhá další z jejich rodu. Vše se opakuje až do vymizení všech ryb. Večer v jejich přírodních chýších nastávají buď hody, nebo hlad.

Skřítci

Je parný letní den a krátce po obědě. Rádi byste si zdřímli nebo něco připravili, ale ti malí uličníci ne a ne dodržovat polední klid. Běhají potokem, vriskají, šplhají po stromech a vymýšlejí spoustu jiných skopičin. Ta jejich úžasná nevyčerpatelná energie...

Jednoho letního odpoledne jsme na ně v šumavských lesích vyžráli. Popovídali jsme si o všech možných skřítcích a pidimužících, kteří se pohybují v blízkosti našich týpí a lesích okolo. Jaké příjemnosti a nepříjemnosti nám způsobují, čím se živí, co mají nejraději... Poté měla děcka 1-2 hodiny na to, aby se upravila do podoby nějakého skřítka, o kterém jsme si povídali a zkusila se nepozorovaně co nejlépe přiblížit táboru.

Nakonec jsme se všichni setkali a obdivovali jejich přírodní obleky. Objevili jsme tak přírodní hodinky, originální mechové návleky, sískový náhrdelník či kapradinovou laclovou sukýnku. Vše muselo být z přírodního materiálu!

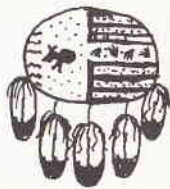
Skřítek už nedošel po svých

Wenona - Magda Trnková

Tři indiánské hry pro váš tábor

Tam a zpátky

Tuto hru hráli s oblibou indiáni severozápadního pobřeží v Kanadě. Vyznačte na zemi dvě čáry ve vzdálenosti 12 metrů. Jeden z hráčů zaklekne na čáře čelem ke vzdálené čáře. Spočívá na obou kolenou a země se dotýká rukama jako při startu na sprinterský běh. Další hráč, jeho partner, klečí za ním, obrácen k němu zády. Oba hráči jsou k sobě přivázáni za kotníky na delším, ale ne příliš dlouhém pruhu silnější látky. Vedle této dvojice asi ve dvoumetrové vzdálenosti je připravena další podobná dvojice a vedle nich další a další. Hry se tak může zúčastnit 4 – 10 hráčů.

Na povel náčelníka „kupředu“ vyrazí dvojice soutěžících po kolenou vstříc protější čáře. Jejich úkolem je zkoordinovat co nejlépe pohyby tak, aby co nejrychleji dorazili k cíli. V okamžiku, kdy se hráč lezoucí čelem kupředu dotkne prsty vzdálené čáry, zvolá „zpátky“ a nešťastník, který do této chvíle couval s velkým úsilím, aby nebyl přítěží pro svého partnera, vyrazí kupředu a role se obrátí. Opět má největší výhodu dvojice, která ovládne smích a také nekoordinované pohyby a dokáže se co nejrychleji vrátit na výchozí čáru. Vítězí pochopitelně pár, který se první vrátil na výchozí čáru. Je nutné, aby se hráč lezoucí dopředu dotknul prsty čáry.

Indiáni prožili při této hře spoustu legrace a vám poslouží jistě stejně dobře. Zahrajte si ji ve svém kmeni, nebo když k vám zavítá návštěva z vedlejšího skautského tábora, případně uspořádejte tyto závody až se vám sjedou rodiče a přátelé o návštěvním dnu. Hra také vynikajícím způsobem bourá bariéry ostychu mezi chlapci a dívkami, kteří k sobě hledají cestu.

Zachyťte kopí

Toto je hra préríjních indiánů. S oblibou ji hrávali Lakotové, Šajeni i Černožoci. Musíte si nejprve vyrobit rovné kopí z pevného dřeva, dlouhé asi dva a půl metru, v nejsilnějším místě o průměru asi pět centimetrů. Měli byste je nabarvit nějakou světlou barvou, například na žluto nebo oranžovo.

Pochopitelně přírodními barvivy. Na tomto kopí vyznačte dva výrazné pruhy červenou nebo černou barvou tak, aby byly oba vzdáleny 11 centimetrů od přesného středu. Indiáni také používali ještě delší kopí a zmíněné pruhy byly pak dále od sebe, to když se hry zúčastňovalo více hráčů. Obvyklý počet byl však mezi 12 a 18 hráči.

Dva týmy hráčů, po šesti až devíti lidech, se postaví proti sobě na čáry vzdálené od sebe 9 metrů. Náčelník se postaví přesně doprostřed na spojnici prvních hráčů v obou týmech. Drží kopí tak, aby jeden konec spočíval na zemi a druhý v jeho ruce. Kopí stojí kolmo v zemi. Náčelník vysvětlí hráčům, že ve chvíli, kdy kopí pustí a uskočí stranou, jejich úkolem je vyrazit kupředu a snažit se zachytit kopí předtím, než padne k zemi. Kopí mohou zachytit jen levou rukou, a to kdekoliv po celé jeho délce. Nejvýhodnější je zachytit kopí mezi oběma vyznačenými pruhy. V tomto případě získává hráč pro svůj tým dva body, v ostatních případech jen jeden bod.

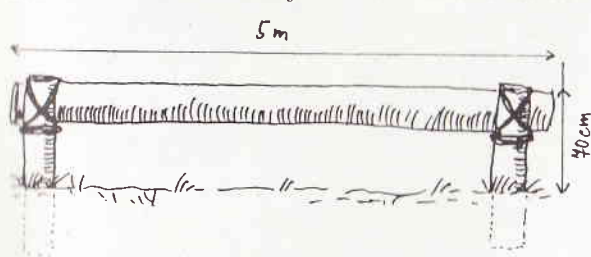
Hráči nesmí uchopené kopí zvedat výš než do výše pasu a kopí nesmí být odneseno od místa, kde jej náčelník pustil, dále než 3 metry. Od chvíle, kdy náčelník kopí pustil, počítá zvolna do šedesáti a pak zavolá „mráz!“ V tu chvíli musí všichni hráči ztuhnout a již se nesmí ani hnout. Náčelník se přiblíží ke skupině a sečte body podle toho, které ruce se kde drží kopí. Hráč, který jakkoliv použije při zápasu pravou ruku nebo strká soupeře ramenem, je okamžitě diskvalifikován.

Zahrajte si tuto hru se skupinou teenagerů, ale i mladších členů kmene, kteří mají rádi bojové hry inidiánských válečníků. Ale určitě i děvčata jí brzy přijdou na chuť.

Big hurry pole

Pokud máte ve kmeni kluky, kteří vyhledávají drsné chlapské hry, pak jim zcela jistě právě tato přijde vhod. Hrávali ji s oblibou inidiáni severozápadního pobřeží z kmenů Chinok, Ilingit a Haida. Jsou to indiáni proslulí stavbou vysokých mohutných totemů a domů ne nepodobných bělošským.

Blízko dveří prostorného domu instalovali v nevelké výšce nad zemí silnou kládu v horizontální poloze. Výška závisela na vzrůstu hráčů, ale obvykle nepřesáhla 1 metr. Jeden z klanů se pak postavil uvnitř domu za kládu, čelem ke dveřím. Podobná skupina hráčů z jiného klanu zaujala pozici venku před domem, čelem ke dveřím. Úkol byl jednoduchý. Hráči venku se pokusili proniknout přes kládu do domu a obránci domu jim v tom měli zabránit. Útočníci měli pochopitelně dvě

možnosti - buď kládu přelézt nebo podlézt. Na umírněnost jednotlivých hráčů dohlížel Otec domu, který třimal v ruce válečný kyj a v případě přílišné surovosti jím nevybíravého útočníka či obránce na chvíli omráčil a odstavil ze hry.

HRY NA TÁBOŘE

Přizpůsobíme-li tuto hru našim podmínkám, pak budeme potřebovat suché a rovné travnaté místo, na kterém zahloubíme do země dva silné svislé kůly ve vzdálenosti asi 5 metrů. Vodorovně mezi nimi umístíme kládu ze suchého zdravého dřeva o průmětu kolem 25 cm. Aby spojení bylo opravdu pěkné, vysekáme na styčných plochách zářezy a klády k sobě přivážeme silným motouzem, křížovou vazbou a omotáváním.

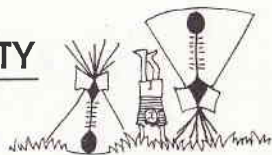
Ve hře spolu soupeří dvě mužstva po šesti až dvanácti hráčích. Je nejlépe hrát tuto hru naboso a v bederních rouškách, neboť jinak hrozí roztrhání oděvů a nepříjemné zranění způsobené obutou nohou. Klády musí také být dokonale opracovány, hladké, bez suků, aby nedošlo ke zraněním kůže. Jedno z mužstev představuje útočníky a druhé obránce domu. Útočnickům je dovoleno kládu podlézat a přelézat, v žádném případě přeskakovat! Útočníci také mohou přetahovat obránce na svou polovinu.

V okamžiku, kdy je útočník celým tělem na polovině obránců, může se odebrat na určené místo, kde se shromažďují úspěšní útočníci. Vyznačte takové místo třeba maketou tlingitského domu nebo krásným totemem. Obránce, který byl zatažen na polovinu soupeře, se zase může vrátit na svou polovinu a pokračovat ve hře. Nechť náčelník určí dva rozhodčí, kteří stojí na obou koncích klády a posuzují, kdo z útočníků skutečně může odejít do tlingitského domu a kdo z obránců se může vrátit na své území. Nechť také střeží dodržování pravidel, aby se hra nezvrhla v surovou bitku. Mohou využít svého hlasu, ale také válečného kyje, kterým se útočníka, obránce či surovce dotknou.

Po vymezeném čase, zpravidla po pěti minutách, zvolá náčelník „stop!“ a spočítá počet útočníků v tlingitském domě. Jestliže jich tam je více než polovina, získávají pro sebe bod. Role se obrací a hraje se dál vždy po pěti minutách až do úplného vyčerpání táborníků. Ze všeho nejdůležitější je dbát na dohodnutá pravidla, a proto je nutné dobře vybrat rozhodčí. Nedopusťte, aby tato bojovná hra byla pokazena bolestivým úrazem.

Logan - Martin Kupka,
volně podle *Handbook of
American Indians Games*

Zvyklosti a nezvyklosti

aneb co se ještě občas dělá...

Zvláštní dny

Návštěvní den

Pořádat, nepořádat? Když někomu rodiče nepřijedou, tak to „osmutí“. Ostatní to vytrhne z táborového rytmu! Někdo se začne těšit domů. Tábor tím většinou utrpí!

Rodiče však chtějí vědět, jak to na táboře vypadá, kam to vlastně dítě chodí. A tak při návalu nováčků podlehneme. Co s tím? Připravte program pro rodiče a jejich průvodce. Půjčte tatínkům lakrosky nebo šínky, nechte je vystopovat jelena...

Hlavně nedopusťte dokrmování hladovců v okolních pohostinstvích a cukrárnách, nenechte milánky odjet autem na malý výlet. Kdo nesouhlasí ať nejezdí, nechce vlastně vědět vůbec nic, snad chce předvést auto nebo naditou šrajtofli, kdo ví.

Mimo tento den návštěvy všem rozmluvte!

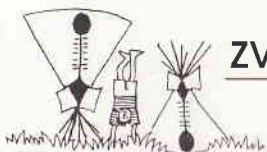
Den naruby

Ponechte jeden den vedení na nejmenších. Ať vám připraví program! Z těch, co rádi kritizují, udělejte náčelnictvo, z náčelnictva se stanou řadoví členové. Pořádně všechny zamíchejte. Nechte se potrestat, ať si to ochutnáte... Nastupte do služby a buďte vzorní, někdy můžete zlobit a dělat to, co oni obvykle dělají vám.

Ale vyžadujte plnění všech povinností, které musíte jinak dělat vy (dozor, rady...)! Ačkoliv často má člověk na táboře každý druhý den chuť udělat den naruby, doporučuji vyzkoušet jen jednou a to ještě pouze v případě, že na to kmen má. Nesmí z něj také vzejít hromada hádek!

Lidé čtyř směrů 1996 - co vše se dá ve vesnici vyměnit za pár šišek

ZVLÁŠTNOSTI A NÁMĚTY

Válečná výprava

Jen pro zdatné.

Bederka, košile, nůž, deka, třecí dřívka, krajíc chleba, a není-li v okolí dostatek zdrojů pitné vody, tak nádoba s vodou. Vycházíme večer po patřičných rituálech. Nepozorováni máme dojít na určené místo a po splnění úkolu se vrátit zpět. Nesmíme po zpevněných cestách a ani přes nesklizená pole. Vyřadí nás každý, s kým se vzájemně uvidíme, nebo kdo nás mine na pět metrů (v noci pozor u lesních cest na neosvětlené cyklisty - frnk, a jdete zpět!)

Evakuace tábora

Nad ránem se spustí poprask. Nedaleká hráz se prorhla, okamžitě se musíme se vším přemístit na nedaleký vršek či do korun stromů. Po dvaceti minutách projděte tábor a spočítejte hodnotu majetku, který tu rody zanechaly. Za rodové vzácnosti jim připočtete - takové věci se přece musí zachránit se všemi životy přednostně!

Wikky

Zmizení vedoucích

Ponekud drsná akce. Ráno se tábor probudí, zjistí, že již je slunce nějak vysoko, břicho naříká, cítí se prázdné, ale nikde není slyšet ani buben, ani zlověstné „é-ja“, které oznamuje každý den konec slastného spánku. Někteří si řeknou - náčelnictvo zaspalo, to je jen dobře. Slabší povahy však tuší svou povinnost, jdou se podívat do náčelnického týpí - a tam nikdo! Kde jsou? A co se děje pak? To už záleží na táboře - ale vedoucí to dobře vědí, protože z bezpečné vzdálenosti sledují tábor a baví se...

Wanigiska

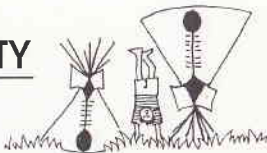
Den bez náčelníků

Pro zpestření táborového života a stmelení kmenového osazenstva jsme se rozhodli jednou zařadit takovou kratochvíli podobnou tzv. dnům „naopak“ a „naruby“ či jak jinak všelijak se ještě různě nazývají.

Nejprve jsme „nechali zaspát“ rod, který měl službu a s ním i noční hlídky. To jde docela snadno - řekli jsme první hlídce, že může jít spát, protože náčelnictvo má důležitou poradu a až skončíme, vzbudíme hlídku další v pořadí podle táborového oznamu. Ani nevíte, jak nám byla vděčná. Pak jsme se uradili. A trochu prospali.

Nad ránem, sotva začalo svítat, jsme všichni dospělí náčelníci a dospívající členové náčelnictva společnými silami vytlačili naše táborové terenní vozidlo z doslechu tábora, kde jsme nasedli, nastartovali a odjeli (není důležité kam). V táboře

ZVLÁŠTNOSTI A NÁMĚTY

jsme zanechali 30 sladce spících táborníků, táborovou zdravotnici (jedinou starší osobu 18-ti let...odpovědnou za zdraví a životy dětí, která samozřejmě o všem věděla a byla připravena na vše) a v jídelně dopis na rozloučenou.

V něm jsme velmi dramatickým způsobem popisovali okolnosti, za kterých všechny dospělé osoby (tehdy pouze) mužského pohlaví unesli UFOni (či jinou podobnou nehoráznost) a dál pokyny, jak má fungovat tábor, dokud se nevrátíme. Byl tam rozpis služeb, který náčelník rodu má na starost kuchyň, který zásobování, kdo má organizovat program atd. Taky, že naše zdravotnice má právo „veta“ z důvodů své funkce a zodpovědnosti.

Vrátili jsme se už k večeři k milému či nemilému překvapení tábořících (jako experiment to stálo, říkali jsme si). Večeře byla stravitelná, všichni byli v pořádku živi a zdraví, téměř všechno fungovalo tak jako za naší přítomnosti. Občas to prý během dne zajiskřilo mezi známými čísly a náčelníky rodů dočasně pověřenými vedením tábora, ale jinak všichni zkouškou ohněm prošli se ctí.

A jak se den bez náčelníků líbil dětem? To se musíte zeptat jich. My jsme si náramně odpočinuli.

Konestoga a Sacagawea 1993

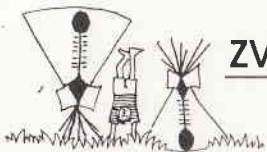

Pochod za sluncem

Už vás omrzelo neustále se courat jen v okolí tábora? Už znáte všechny cesty v okolních lesích, ty velké i ty nejmenší? Už máte okoukané všechny cíle vašich dřívějších výprav? Vydejte se, stejně jako my kdysi, podle námětu pana Zapletala, na cestu za sluncem. Spíš necestu, protože po cestách moc chodit nebudete. Vyberte si nějaký krásný, nejlépe slunečný den, a hned po snídani vyrazte.

Vemte s sebou nějakou mapu, pokud možno co nejpodrobnější, do které si budete zakreslovat, kudy jste šli. Budete koukat, kam všude se dostanete. Dále mějte buzolu a každou hodinu (nebo i častěji) zaznamenejte azimut vašeho pochodu. Na konci výpravy si můžete srovnat, o kolik stupňů za hodinu se sluníčko na obloze posune...

Protože půjdete cestou necestou, snažte se vyhýbat polím s dozrávajícími obilím či jinými plodinami, soukromým pozemkům hlídaným psy, samospouštěcím střelným zařízením či jen nevrlym hlídačem. Některé překážky si vyhýbání vynutí

samy. Po jejich překonání, obejití apod., se ihned vraťte na původní trasu - za sluníčkem. Během dne opíšete velký oblouk, z tábora nejdřív k východu - jihovýchodu - jihu - a dál až na západ (můžete si předem v mapě tipnout, kam asi tak dojdete!). Samozřejmě, že nesmíte nechat slunko zapadnout, vraćeli byste se do tábora po tmě. Skončete tak, abyste měli dost času na návrat (tak někdy kolem 16.-17. hodiny), abyste stihli v táboře večeři.

Dobře si do mapy poznačte místo, kam až jste při svém putování dospěli, abyste za rok, za dva, až svou pouť za sluncem budete opakovat, mohli zjistit, jestli jste přišli na stejné místo, nebo o kolik kilometrů jste se netrefili. Veďte si vždy záznamy, kolik kilometrů jste ušli a co zajímavého jste cestou viděli. Uvidíte, že vaše cesta za sluncem bude po každé jiná.

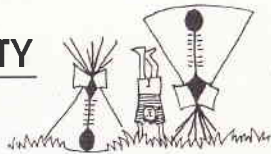
Pajda

Antiden

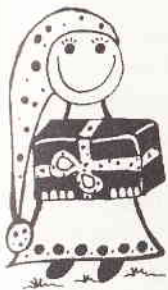
Den a noc, který udělá z všedního, obyčejného dne velkou zábavu a znamená zkoušku pro účastníky tábora. Prostě se zamění den a noc. Až do konce odpoledního programu je den stejný jako ostatní táborové dny. Místo večeře se však podává snídaně, nejlépe s patřičným jídlem, například ovesnou kaší. Po snídani (původně večeři, tedy např. ve 20.00) je ranní mytí a pak následuje dopolední program. Ten trvá až do oběda (ve vesnici je právě půlnoc), načež následuje odpolední klid, ale raději ne moc dlouhý, protože následuje odpolední program, a protože zrovna příliš nesvítí slunce, je čas zahrát si třeba fotbálek. Nezapomeneme na svačinu a opět si užíváme program až do večeře. Po ní zakončíme den večerní písní (ačkoliv se zřejmě právě rozednilo). Všichni se umyjí a chystají spát. Nezapomeneme určit hlídky! Musí nás přece vzbudit (asi ve čtyři odpoledne).

Tak co, troufáte si? Je to docela náročná legrace. Jistě si dokážete, rozhodnete-li se antiden vyzkoušet, poradit s tím, jak se po něm navrátíte k normálnímu táborovému životu. Nezapomeňte, že budou všichni pěkně „mrtví“!

Zpestření dne

Vánoce

Je až s podivem, na kolika táborech jsem se setkal s oslavou Vánoc. Obvykle tato akce začínala samovolně hraním si na Vánoce, pokračovala zdobením stromku a zpíváním koledí a nakonec končila obřadem zapalování svíček a předávání dárků. Přestože celé je to jakási „hurá akce“, kmen při takovýchto chvílích zažije nejen spoustu legrace, ale i velmi přátelské atmosféry, uvolnění i blbnutí.

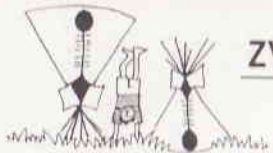
Wanigiska

Přespání pod širákem

V rámci našlapaného táborového programu musíte občas hledat prostor pro to, aby členové rodu měli možnost si povídat nejlépe v nějaké příjemné atmosféře o tom, co se jim na táboře líbí, co jim schází, co je trápí i o tom, co by kmen pomohlo nějakým způsobem vylepšit. A aby jim do toho žádný dospělák nekecal, bylo by dobré, kdyby měli naprosté soukromí někde bokem tábořiště, na nějakém rodovém (nejlépe tajném) místě. V našem kmeni jsme za tímto účelem vysílali rody na přespání pod širákem. Byla to i forma odměny za dobrou práci rodu nebo nějaký čin (samozřejmě dobrý), kterým ostatní překvapili, za vítězství v některé z větších her, po obzvlášť vydařené službě v kuchyni apod.

Po večeri si všichni členové rodu sbalili nejnnutnější věci k přespání a odebrali se na své rodové místo nebo na místo určené náčelníkem (když jsme tábořili v hlubokém údolí Oslavy, bylo to na pastvinách nahore nad lesem, kde ještě svítlo slunko a na rozdíl od samotného tábora tam bylo ještě krásně teploučko. Po nádherném západu slunka, který bylo lze pozorovat z nedaleké skály, jsme v některém romantickém koutu rozdělali oheň a nálada se brzy dostavila sama...

Co je však oheň bez písniček. Proto podporujeme různé rodové hudebníky a zpěváky, aby ve svých rodech zasílali semínka a zapustili kořínky rodového muzicírování. Ve chvílích takto ještě umocněných pod oblohou plnou hvězd se dobře spřádají rozhovory o vážných věcech a citlivý náčelník rodu toho dokáže náležitě využít. A pak už jen stačí zalézt do spacáku a pokračovat v nekonečném povídání, dokud poslednímu bojovníku rodu spánek nezavře oči a pusu. A ráno se nechce vstávat. Postupně všichni otvírají oči a soukají se z tepla spacích vaků na denní světlo. Pak ještě jednou rozdělají oheň a k snídani upéct hada na palici, zahladit stopy a vrátit se do tábora akorát k dopolednímu programu a rod má k sobě i k celému kmeni zas o kousek blíž...

Naše táborové vycházky

Nejezdíme na tábor, abychom se váleli v týpí anebo se „placatili“ pouze na jedné, a to té naší louce, chceme prozkoumat její nejbližší okolí, sžít se i s lesem na okolních svazích údolí, poznat, kde co žije a kde co roste. Nebýt v okolí tábora cizí. Vedle stabilního programu na louce zařazujeme i průzkumné výpravy a vycházky.

Nejprve jsou to ty poznávací, když přijedeme na nové místo a v každém z nás ožije srdce dávných objevitelů: ...kam vede tato stezka...co je za támhle tím cípem lesa...kdepak pramení tenhle potůček? Když už okolí tábora známe natolik dobře, že už nezabloudíme, vyrážíme na delší orientační pochody s mapou (v měřítku 1:10000) a buzolou (i bez ní), učíme se orientovat podle terénních tvarů a přírodních znaků a někdy i na čas...

Ale nejraději máme ty přírodovědné (a z nich nejvíc ty s Jurášem). Jednou jdeme jen tak a zaznamenáváme si květiny do seznamů na OP 40 divoce rostoucích květin, nebo se zaměřujeme na ochutnávání, jindy se věnujeme více stromům a keřům listnatým - a sbíráme listy, abychom si v táboře zkusili vyrobit kouřové otisky, nebo stromům jehličnatým a pak sbíráme různé jehlice (vidá další OP!)

Tábořiště Walden

Taky jsme ne-jednou zkoušeli barvit látky a vycházky pak byly zaměřeny na sběr vhodných rostlin a surovin k tomu určených. Jednou jsme se na táboře bavili tím, že jsme se pokoušeli zmapovat mravenišťe a máme kamarády, kteří totéž prováděli s hnízdy ptáků... Nebo se dá na vycházkách fotografovat, je-li vás víc posedlých stejně (jako u nás v kmeni např. Perník) nebo kreslit - to už může každý! Vycházky mohou být zkrátka zaměřeny různě, fantazii se meze nekladou. Zkuste vymyslet nějaký vlastní originální nápad na vycházku a hlavně ji potom na táboře zrealizujte. To chce pohnout sám sebou a otočit těmi příslovecnými stavidly.

Taky jsme ne-jednou zkoušeli barvit látky a vycházky pak byly zaměřeny na sběr vhodných rostlin a surovin k tomu určených. Jednou jsme se na táboře bavili tím, že jsme se pokoušeli zmapovat mravenišťe a máme kamarády, kteří totéž prováděli s hnízdy ptáků... Nebo se dá na vycházkách fotografovat, je-li vás víc posedlých stejně (jako u nás v kmeni např. Perník) nebo kreslit - to už může každý! Vycházky mohou být zkrátka zaměřeny různě, fantazii se meze nekladou. Zkuste vymyslet nějaký vlastní originální nápad na vycházku a hlavně ji potom na táboře zrealizujte. To chce pohnout sám sebou a otočit těmi příslovecnými stavidly.

PROVÁZKOVÉ PUTOVÁNÍ

Podle tohoto příběhu mohou děti na tábore vyrazit na své putování a přinést o tom svědectví na provázku.

Pročtete si příběh o dívce, která putovala s provázkem. Lidé z její endriahské vesnice potřebovali najít nové místo, kde by mohli žít. Až našli příležitosti své okolí, a tak vybrali čtyři lehkohodné pouťovky a poslali je na sever, jih, východ a západ. Dívka, jejíž příběh je zaznamenan na tomto provázku, se vydala na východ.

Putovala se sluncem v zádech přes trávnatou pláň. Přemýšlela, co jí asi čeká na cestě a jak by po návratu ubírala svůj lidem, co objevila.

Vytáhla z vaku provázek a uvázala na něj svazek trávy, aby nezapomněla, že první část její cesty vedla přes pláň.

O něco později přišla k upalí velké stromy. Uvázala na provázek malou kůru a začala šplhat po stromě na její vrcholky.

Šplhala nahoru ostře nezdůvodněnou dobrodružností a na vrcholku kůry našla pláči pero.

Když nahore rozdělala chvě, aby se trochu ohřála, uvázala na provázek svizek břízové kůry a svizek větviček, které jí pomohly chvě rozdělát.

Druhý den ráno foukal silný vítr. Stromy se ohýbaly a jejich větve vydávaly zvuk, jako když chrastí semínka v mackovici.

Vydala se dolů po svahu, který byl porostlý vršesem. Byl hebký a krásně voněl. Dívka kovářala a svizek větviček uvázala na svůj provázek.

Už měla veliký hlad a cítila se velmi slabá. Navštívila příštinu k lískovému keři, pod níž byla spousta dobrých oříšků.

Když se napředla do svylosti, vysplhala na vysokou borovicu, aby se rozhledla, kterou cestou se dál vydát. Borovice se s ní kymácela ve větru a ona se cítila jako tato šiška na větri.

Další noc strávil se větrem na pohodlném a teplém lůžku vyslaném listin a trávou.

Možná dne dorazila na břeh moře. Byl tam dostatek ryb a mušlí, ale také jediný mořský řas. Pod vysokými břehy byla přibedná místa pro zbudování příbytků v zevětří a dalek od mořské hladiny. Pomyslela si, že právě tady by bylo příjemné a krásné místo pro život jejích lidí.

Dobrodružství, kterou uvázala na provázek, byl hladounky, oříšek a pláče, který byl tak hladký jako příjemný vlnak vanoucí od moře.

Dívka se pak vrátila do vesnice ke svým lidem. Když na ni přišla řada, ukázala jim provázek a podle něj jim vyprávěla o svém putování. Lidé se pak opravdu vydali na východě na pobřeží moře. Pomněl se po čase rozpadl, ale lidé tam žili spokojeně dlouho roky.

VOLNÉ POLE "FOREST SCHOOL CAMPUS MAGAZINE" LOGAN - H. KUPKA

Různé kmenové zvyklosti

Střílení z luku na jídlo

V některých kmenech, zejména v těch se staršími členy, mají kluci povinnost vystřílet si každé jídlo. Povinnost indiánského muže jim velí chopit se luku a šípů a vyrazit na lov, najít zvěř (maketu jelena či terč) a obživu nalovit (nastřílet stanovený počet zásahů). A pak už se může najíst.

Ruleta, kostka

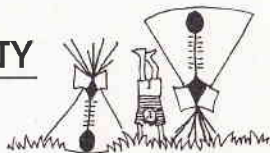
To jsou nápady, jak udržet na uzdě rozpustilou mládež. Je samozřejmé, že nechceme vždy za vše trestat, nikdy přeci nezapomeneme na to, že bychom měli dávat přednost odměně a pochvale před trestem a káráním. Pokud se však stále zvětšuje počet věcí, válejících se po táboře, neustále se nedodržíje táborový řád nebo zůstává náradí v lese, přikročíme k „přívětivé“ formě trestu. Udělejte si táborovou ruletu nebo kostku. S výrobou si jistě poradíte, může to být i jeden z prvních trestů. Každému číslu nebo úseku na ruletě přiřadíte nějaký trest, například hození do vody, polínka do kuchyně, mytí nádobí, mučednický kůl (přivažte jej ke stromu a pořádně zabahněte; dbejte však na to, aby nedocházelo k vyřizování účtů, čemukoliv bolestivému či ponížení táborníka; musíme také včas přestat; ne na všech táborech lze doporučit, ale může to být i zábava). Dalším trestem může být černá bedna - seznam táborovo-veřejno-prospěšných prací, například posekat část louky, vykopání odpadovky apod. Spousta trestů může být podle tábořiště a zvyklostí kmene. Vzpomínám si například na „aligátora“ - šlo o to proplazit se několik metrů bahnem až do potoka. Šlo o jeden z nejoblíbenějších trestů... Je milé dát jako jednu z možných variant omilostnění provinilce.

Z výchovného hlediska je třeba vždy po trestu odvést provinilce stranou a přátelským rozhovorem mu vysvětlit, že nešlo o to jej poškodit, ale že je to za jeho předchozí nevhodné chování. Neměl by se cítit ukřivděn anebo ponížen.

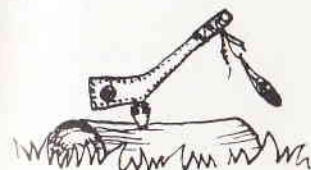
Hasanowena

Někdy také nazývaný „muž dne“ nebo „Roy“. Na večerním sezení si každý účastník tábora řekne jednoho člověka, který se podle něj ten den nejlépe choval - pomohl ostatním, nebyl protivný, dokázal přemoci svou lenost a něco vykonat či se první přihlásil k dobrovolné práci. Někdo, kdo se ten den choval jako vzor Indiána. Ten, kdo získá nejvíce hlasů, stává se Hasanowenou dne a náleží mu právo nosit znak Hasanoweny následující den, kdy jej předá dalšímu Hasanowenovi. Hasanowenou tábora se stane ten, kdo získal za tábor více hlasů (případně ten, kdo se nejvícekrát stal Hasanowenou, ale počet hlasů je přesvědčivější).

ZVLÁŠTNOSTI A NÁMĚTY

Zahajování dne

Většina kmenů v Lize vítá slunce a nový den ranní písní. Je však možné také zahajovat táborový den. My jsme obvykle zahajovali po ranním shromáždění, těsně před začátkem dopoledního programu. Tu čest zahájit den měl Hasanowena (může to být jiný, vhodně zvolený člověk), který převezme z rukou náčelníka tomahavka a zasekne jej do polene k tomu určenému. Večer (po večerním sezení) jej někdo opět vyndá a přinese náčelníkovi.

Názvosloví

Během svých putování po táborech jsem se setkal s velkým množstvím stejných věcí a obdobně velkým množstvím drobných odchylek. Například na většině táborů se po snídani před začátkem dopoledního programu koná jakési setkání, na kterém je obvykle osazenstvu tábora vylíčen program dne. A tomuto setkání říká skoro každý kmen jinak - shromáždění, nástup, sezení, sešlost, v kmenech Midewiwinu se používá lelawetika. Rody se někde nazývají rody, někde družiny, jinde klany. Náčelník rodu je u skautů rádce, jinde seneca nebo owachira. Pozdravy, mimo mezinárodního „Hau, kóla“ jsem zaslechl mecho, okinapi, gowa a go. Jistě by se dalo pokračovat. Nechcete nám napsat o svých tradicích a podělit se o ně s ostatními čtenáři?

Wanigiska

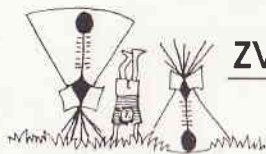
Totemová hůl

Ve woodcraftu, jakkoliv dáváme přednost jednoduchým a prostým věcem, rádi vidíme, když prostředí, ve kterém žijeme, a věci, které používáme, vyvolávají radost svým provedením a jsou pěkné na pohled.

Takovým příkladem může být osobní nebo kmenová totemová hůl. Do sněmovního kruhu - venku stejně jako v místnosti - vnáší pestrost a zajímavost. Současně podává informaci, patrnou na první pohled. Navíc lze ji velmi lehce zhotovit. Každému současně dovolí, aby otevřel dveře své představitosti a podle své vůle a svých schopností ji vyrobil. Náklady jsou opravdu minimální.

Jako materiál potřebujeme kus kůže ve velikosti asi dvou dlaní při roztažených prstech. Kůže může být vyčištěná nebo syrová, stejně jako kus kožešiny. Dále někde v houštinách, kde neublížíme stromům, vyhledáme delší rovnou větev (180-200 cm) nebo kmínek, zakončený pravidelnou vidlicí, asi jako byste hledali

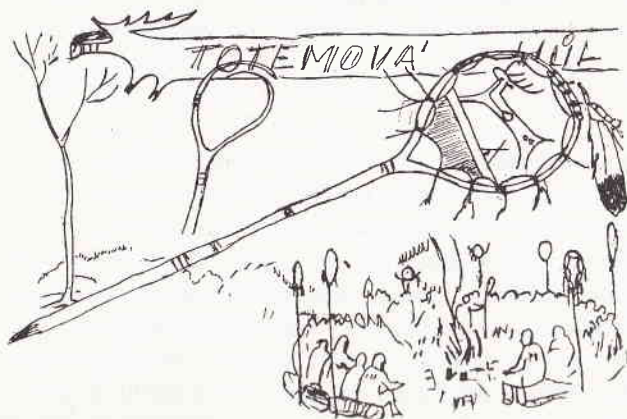
ZVLÁŠTNOSTI A NÁMĚTY

materiál na lakrosovou pátku, jen o něco větší a hlavně delší. Vnitřní část ramen vidlice postupně nožem seřízneme a postupně ztenčíme, aby se dala obě ramena k sobě přitáhnout a částečně ohnutím překrýt. Tenkým provázkem nebo řemínkem spojíme obě ramena, aby vznikl uzavřený oblouk.

Do vzniklého prostoru nejdříve papírem určíme přibližnou velikost. Potom teprve z kůže vystříháme předpokládaný díl nepatrně menší, než je prostor mezi rame-

ny. Pomocí řemínků nebo šlach připevníme kůži a současně dostatečně vypneme, aby byla rovná a v případě vlhka nevznikaly na ní nerovnosti v podobě vlnek. Na kůži potom namalujeme osobní nebo rodový či kmenový znak. Je velmi důležité, aby obrázek byl více symbolický než podrobný a přesný. Zde je na místě určitá dávka primitivismu.

Barvy volte takové kvality, aby vydržely povětrnostní podmínky, to je vítr, déšť, sníh i pálicí sluneční svit. Na opačném konci hole udělejte hrot, kterým se dá zarazit do země, sněmujete-li venku. Je dobré, když si u svého předpokládaného sedadla předem prověříte půdu. Vlastní znak můžete ozdobit několika péry, žíněmi, trásněmi nebo úzkými proužky kožešiny, kůže i korálky. Ale pozor! Všeho moc škodí!

Je to opravdu pěkný předmět, který se hodí pro slavnostní nebo význačné chvíle nebo pro ty druhy představení, kde nám jde o jistou okázalost. Jinak může být zabodnuta před vaším týpím nebo jiným příbytkem. Stává se tak informací pro všechny, že zde žijící adresát není tvor neznámý.

Dá se ovšem rozdělit na dvě části. K horní je upevněna dřevěná trubička, která se nasazuje na tyčku. Tu si podle potřeby a příležitosti uděláte kdekoliv a kdykoliv.

Také vlastní tyč můžete zbavit kůry a jednoduše ji barvami ozdobíte, nebo, dovolí-li to kůra, ostrým nožem vyřezete ozdoby, jdoucí až na dřevo. I ty lze jednoduše nabarvit.

Podle Ellswortha Jaegera Mahykan - Milouš Stárek

Použitá literatura: The Totem Board, ročník 12, č. 1:220, 1933

Malebnost tábora výrazně zvýší malované típy
Foto: Wanigiska - Petr Hendl, Konestoga 1995

Síla okamžiku
Foto: Wanigiska - Petr Hendl, Oswego 1995

